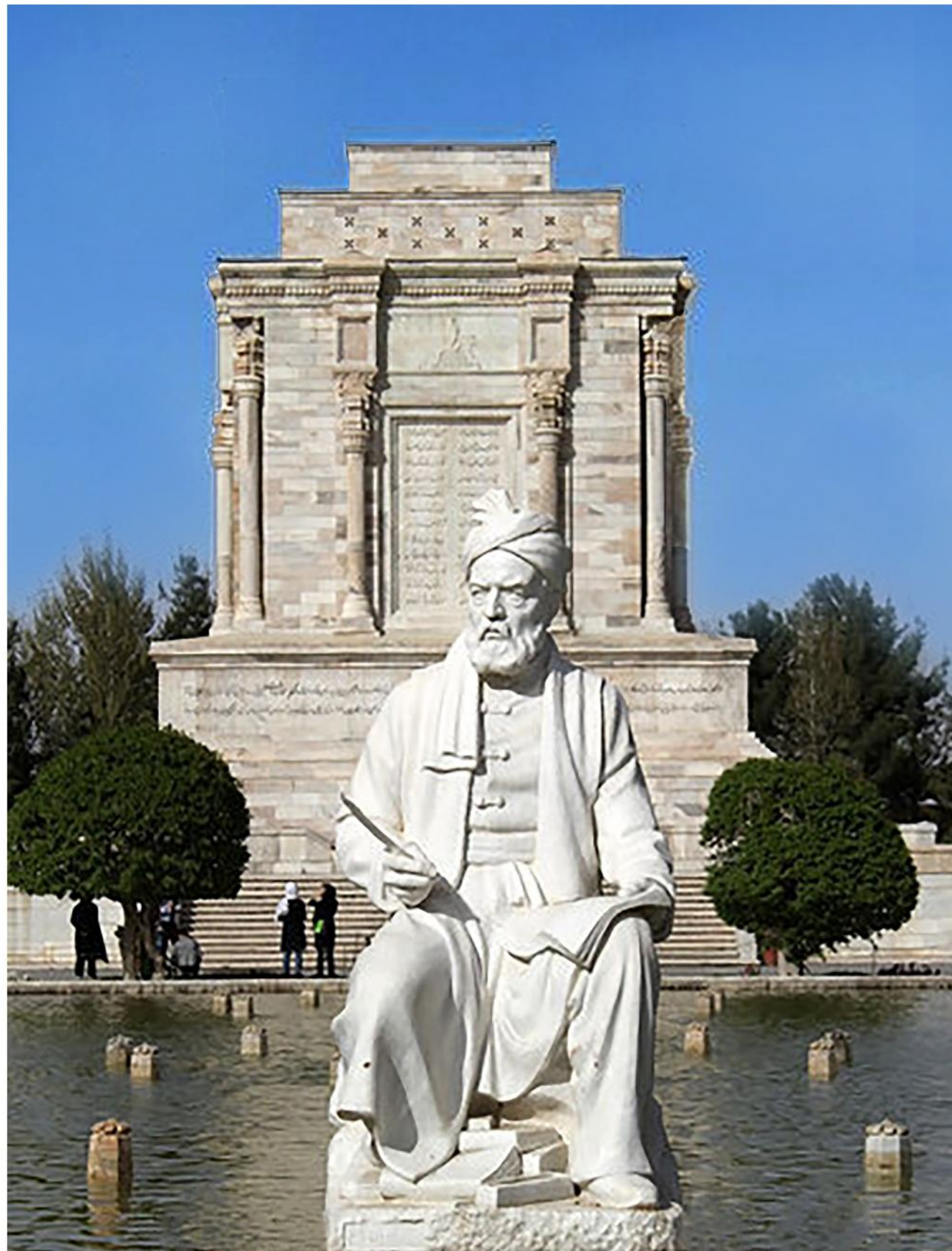

نصیرم از این پس که من زنده‌ام

معاونت شهرسازی و معماری
اداره کل طرح‌ها و مطالعات شهری

مجموعه فرہنگ فردوسی

ویردیس توس

(فشرده گزارش)

اردیبهشت ۱۴۰۲

طرح مجموعه فرهنگ فردوسی – توس ^{*(۱)}

نکاتی درباره گذشته طرح

در دی ماه ۱۳۹۷ جناب آقای دکتر ریاضی، رئیس کمیسیون عمران و توسعه توس در شورای شهر مشهد به نمایندگی از طرف شورای شهر از اینجانب دعوت به عمل آوردند که تهیه طرحی به نام پردیس توس در اراضی جنوب آرامگاه (داخل باره توس و بر روی آثار احتمالی شهر تاریخی توس) به مساحت حدود ۳۰ هکتار را به عهده بگیرم. پس از انجام مطالعات پایه و تبادل نظر با کارشناسان میراث فرهنگی در مورد وضعیت آثار باستانی، و صاحب نظران تاریخ و فرهنگ ایران ^{*(۲)} در مورد نقش بی‌همتای فردوسی، از جمع بندی برداشت اندیشمندان این نتیجه به دست آمد که با توجه به ویژگی‌های شخصیت، اندیشه ها و اهداف فردوسی از سرودن شاهنامه و تاثیر غیرقابل انکارش بر حفظ زبان، فرهنگ و هویت ایرانیان، تنها ساخت یک گردشگاه یا محوطه سازی در جنوب آرامگاه، در خور خدمات فردوسی بزرگ نیست و علاوه بر آن لازم است همچون آرامگاه مردان بزرگ، یک مجموعه فرهنگی– آموزشی با امکانات و تجهیزات به روز ساخته شود که بتواند اهداف فردوسی و خدماتش به ایران را نشان دهد و در مقیاس بین المللی به معرفی فرهنگ، تاریخ، زبان و مردم ایران به همسایگان، به مردم آسیا و جهان و همچنین به میلیون ها گردشگری که هر ساله از مشهد بازدید می‌کنند، بپردازد.

در انجام این نگرش پیشنهاد نمودم که مجموعه‌ای در جهت توسعه اندیشه‌ها و فرهنگ فردوسی کنار آرامگاه او مورد طراحی و اجرا قرار گیرد که بتواند به کشور ایران در زمینه‌های مختلف و از جمله موارد زیر کمک نماید:

- بالا بردن جایگاه شهر مشهد به یک قطب فرهنگی آسیا
- کاستن از درگیری‌های کشورهای منطقه و گسترش صلح و دوستی در آسیا از طریق ارتباطات فرهنگی
- شناساندن تاریخ پر فراز و نشیب ایران و کوشندگان استقلال آن به نسل‌های آینده
- شناساندن مشاهیر و فرزنانگان گذشته و واپسین ایران به نسل جوان و به گردشگران سایر کشورها
- افزایش گردشگران فرهنگی ^{*(۳)}
- افزایش گردشگران طبیعی– ورزشی ^{*(۴)}
- کمک به اقدامات و حفاری‌های باستان‌شناسی در شهر باستانی و پرآوازه توس
- کمک به تشکیل قطب بزرگ فرهنگی، مذهبی، تاریخی و طبیعی با شرکت سه شهر همپیوند و طبیعت بین آنها ^{*(۵)} یعنی توس، نیشابور و مشهد.

^{*(۳)} گرچه وجود فردوسی به عنوان یک شخصیت فرهنگی در مقیاس جهانی کمک به جذب گردشگران فارسی زبان است ولی فقدان مراکز فرهنگی فعال در مقیاس بین‌المللی در مشهد باید برطرف گردد. ^{*(۴)} وجود دره‌های متعدد ارتفاعات شمال بینالود در مجاور مشهد (طرقبه، شاندیز، زشک، مایان و …) و در جنوب این ارتفاعات و در مجاورت نیشابور (خرو، درود و …) با امکان گردشگری طبیعی بر فراز ارتفاعات بین دو شهر، بستر جالبی برای توسعه گردشگری طبیعی است.

^{*(۵)} این قطب متشکل از سه شهر باستانی و تاریخی توس، شهر تاریخی– فرهنگی نیشابور و شهر مذهبی– فرهنگی مشهد، شهر باستانی توس زادگاه مردان تاریخ سازی چون خواجه نصیر توسی (برچیننده خلافت ۵۰۰ ساله عباسیان)، امام محمد غزالی توسی قطب بزرگ تسنن، فردوسی توسی شاعر بلندآوازه ایران، جابر ابن حیان توسی دانشمند بزرگ، خواجه نظام‌الملک توسی سیاستمدار و وزیر بزرگ سلجوقیان– شهر تاریخی نیشابور که چندین بار به علل حوادث طبیعی و تسلط بیگانگان تخریب و دوباره زندگی از سر گرفت، با روابط تنگاتنگ با طبیعت کوهستان بینالود– شهر مذهبی مشهد، استقرار مدفن امام هشتم شیعیان و دارا بودن بالاترین توان پذیرایی از گردشگران تا شعاع یک هزار کیلومتری خود به عنوان سه شهر مکمل یکدیگر می‌توانند یکی از مهمترین قطب‌های گردشگری در آسیا باشند.

توجه مدیران شهر مشهد به جایگاه فردوسی

در تاریخ ۱۳۹۷/۱۰/۲۶ در جلسه‌ای با حضور آقای دکتر کلائی شهردار وقت مشهد، و نمایندگان شورای شهر، ادارات مختلف از جمله میراث فرهنگی و مسکن و شهرسازی، پیشنهاد یاد شده مطرح و مورد استقبال و تایید قرار گرفت و قرار شد طرح مزبور در محل مناسبی در رابطه با آرامگاه طراحی گردد.

در جلسه ۱۳۹۸/۷/۲۰ و ۱۳۹۸/۷/۲۲ با حضور مسئولین شهر و کارشناسان شورای فنی میراث فرهنگی خراسان رضوی ساختار، برنامه و محل طرح مورد تایید قرار گرفت و صورتجلسه مربوطه به امضاء رسید.

گزارش مطالعات و طرح انجام و گزارش پایه در ۱۳۹۸/۷/۱۴، گزارش مکانیابی و برنامه‌ریزی در ۱۳۹۸/۱۲/۳، گزارش و طرح تصویری پردیس ۳۰ هکتاری در ۱۳۹۸/۱۲/۲۵به شهرداری مشهد تحویل گردید.

طرح در جلسه ۱۳۹۸/۸/۱ در تهران و در معاونت میراث فرهنگی نیز ارائه شد. در این جلسه از مشاور خواسته شد که درباره جانمایی این مجموعه در جنوب رودخانه کشف رود با فاصله بیش از یک کیلومتر از آرامگاه نیز بررسی شود که انجام گردید و گزارش مربوطه در ۱۳۹۸/۱۱/۶ تحویل شد و در آن نامناسب بودن چنین محلی برای چنین طرحی روشن گردید و بار دیگر، محل انتخاب شده در شمال آرامگاه به عنوان مناسب ترین محل تاکید گردید.

در جلسه ای در ۱۳۹۹/۹/۲۹ در مشهد، با حضور مسئولین، آقای دکتر طالبیان معاونت وزارت میراث فرهنگی و گردشگری ضمن تایید طرح درخواست نمودند که باغ دیگری برای معرفی مشاهیر فرهنگ ایران نیز بر این مجموعه اضافه شود که این مورد نیز انجام گردید و بدین ترتیب طرح دارای هفت باغ شد که معرفی خواهد شد.

غلامرضا پاسبان حضرت

مدیر طرح

^[1] گرچه این مجموعه فرهنگی– آموزشی است، ولی انتخاب نام فرهنگ فردوسی بدان علت است که پندار، گفتار و کردار فردوسی خود یک فرهنگ است و این مجموعه معرف چنین فرهنگی است

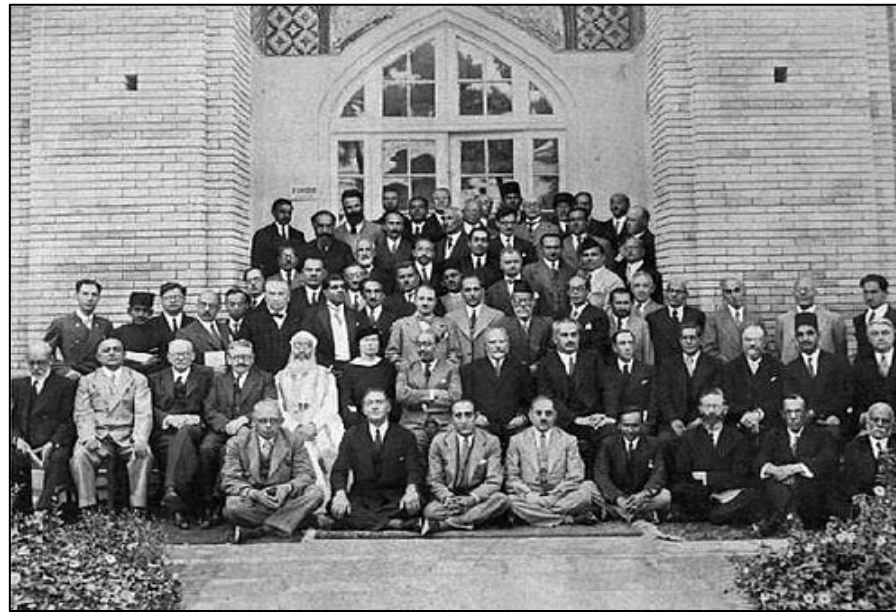
^[2] کتاب‌های شاعران و نویسندگان ایران به دهها زبان در دنیا ترجمه شده و بسیاری نظیر خیام، فردوسی، حافظ و مولوی شهرت جهانی یافته‌اند

سخن نخست

• توجه به جایگاه فردوسی در تاریخ ایران:

در تاریخ این کشور پس از تسلط اعراب، تلاش ایرانیان برای داشتن پادشاهانی با تبار ایرانی موجب به وجود آمدن دودمانهایی نظیر طاهریان، صفاریان، سامانیان، آل‌بویه و زندیه گردید که در این زمان‌ها فردوسی و شاهنامه جایگاه ویژه در نزد پادشاهان و مردم داشت ولی بدان جهت که غالب پادشاهان ایران ترک‌تبار بودند، در نتیجه گرایشی به زبان پارسی و فرهنگ ایران نداشتند. اگرچه در دوران‌هایی نظیر دوره غزنویان به این زبان و فرهنگ توجه می‌شد، بیشتر برای استفاده از آن در جهت ستایش صاحبان قدرت بود. در دوره صفویه و در درگیری‌های با عثمانی‌ها شاهنامه و اشعار حماسه‌ای فردوسی مورد استفاده و توجه سرداران برای ایجاد روحیه در جنگاوران مدافع ایران بود. می‌توان گفت که: در این دوره هزار و یکصدساله فردوسی و شاهنامه بیشتر دور از پادشاهان ولی نزدیکتر به توده مردم و در قلب آنان بود و هرگاه کشور در خطر قرار می‌گرفت، شاهنامه و افسانه‌های کهن آن در دفاع از میهن جایگاه ویژه‌ای می‌یافت.

از درگذشت فردوسی به مدت هزار سال آرامگاهی شایسته برای فردوسی ساخته نشد و اولین اقدام جدی برای ارتقاء جایگاه فردوسی و آرامگاهش در حدود یکصد سال پیش آغاز و آرامگاه جدید فردوسی در ۱۳۱۳ با حضور پادشاه وقت و جمعی از اساتید و ایرانشناسان ایران و جهان پرده برداری شد. دومین اقدام، ترمیم خسارت‌های وارده به آرامگاه فردوسی همراه با توسعه آن بود که در سال ۱۳۴۷ پایان یافت. از آن پس توجه ویژه‌ای به فردوسی و اثرش نشد در حالی که فردوسی یکی از نوادر ادبیات جهان است که می‌تواند در آینده نیز همچون گذشته نقش مهمی در ارتقاء جایگاه فرهنگی ایران و جهان ایفا کند و متأسفانه تاکنون از آن غفلت شده است.

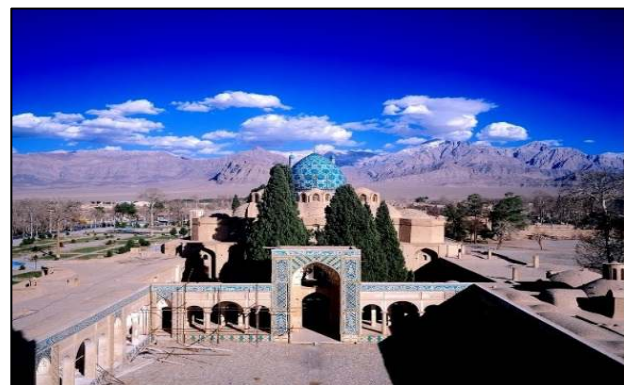
گردهمایی ایرانی‌شناسان ایران و جهان که برای پرده‌برداری از آرامگاه فردوسی حضور یافتند، گردهمایی در تهران - مدرسه دارالفنون

توجه به کالبد آرامگاه‌ها

در یکصد سال اخیر آرامگاه مناسب برای برخی از مشاهیر ایران از جمله حافظ، سعدی، خیام، بوعلی سینا، عطار و ... نیز انجام شد، گرچه انتظار میرفت که این آرامگاه‌ها نیز آنگونه که در ایران مرسوم بود، ساخته شود، ولی در این ساخت و سازها به کالبد بناها بیش از معرفی میراث فرهنگی و علمی آنان بها داده شد. طبق روش بزرگداشت بزرگان در کشور ما می‌بایست در کنار آرامگاه هر یک، به ویژه آنان که دارای اندیشه‌های بنیادین بودند یک مرکز فرهنگی - پژوهشی به وجود آورند، نظیر: آرامگاه شیخ احمد جامی در تربت جام، نورالدین عبدالرحمن جامی در هرات، بایزید در بسطام، نعمت‌اله ولی در ماهان و ... تا نسل جوان و آینده‌ساز کشور و همچنین اقوام مختلف ایران بتوانند از گنجینه پربار اندیشه‌های این انسان‌های برجسته آگاهی یابند و این امر به ویژه در این دوران گسترش رسانه‌ها، اهمیت بیشتری می‌یابد.

مجموعه آموزشی در کنار آرامگاه شیخ احمد جامی - تربت جام

مجموعه آموزشی در کنار آرامگاه شاه نعمت اله ولی - ماهان کرمان

آرامگاه نورالدین عبدالرحمن جامی و بنای فرهنگی مرتبط، در مجاورت آرامگاه - هرات

مجموعه فرهنگی - تبلیغی در کنار آرامگاه مولوی - قونیه - ترکیه

آرامگاه بایزید بسطامی و بناهای فرهنگی مرتبط در مجاورت آرامگاه - بسطام

انتخاب محل اجرا طرح

مطالعات انجام شده در مورد آرامگاه شخصیت‌های معروف ایران که در سطور قبل به نام آنان اشاره شد و یا آرامگاه شخصیت‌ها از سایر کشورهای جهان از جمله آرامگاه گاندی در هند، مولوی در ترکیه و ... حاکیست که مجموعه فرهنگی مرتبط با یک شخصیت معمولاً در ارتباط تنگاتنگ با آرامگاه او قرار دارد.

آرامگاه فردوسی در داخل باره توس قرار گرفته است. گرچه بنا به نقشه تهیه شده از نتیجه حفاری‌ها در پیرامون آرامگاه فردوسی آثاری از شهر باستانی وجود ندارد ^(۱). ولی طبق ضوابط میراث فرهنگی نباید بنا در داخل باره توس ایجاد گردد، بررسی‌های مختلفی درباره نقاط امکانپذیر استقرار مجموعه انجام گرفت و از جمله بنا به خواست مدیریت میراث فرهنگی برای استقرار بنا در جنوب کشف رود و یا فاصله بیش از یک کیلومتر مطالعه ویژه‌ای انجام گرفت و در مجموع، مناسب‌ترین محل با توجه به همه امکانات و محدودیت‌ها و منطقی‌ترین و مناسب‌ترین محل در شمال آرامگاه به دست آمد که از یک سو خارج باره و از سوی دیگر با حفظ حریم باره در ارتباط منطقی با آرامگاه می باشد، و با دسترسی از بزرگراه کمربندی شمال شهر مشهد امکان دسترسی سریع و آسان از همه نقاط شهر به آن فراهم خواهد بود. لازم به یادآوری است که ارتباط کنونی شهر مشهد به توس و آرامگاه فردوسی از طریق جاده قوچان نیز قابل استفاده خواهد بود (گرچه بهتر است این ارتباط به تدریج کاسته شود تا از فشار رفت و آمدها به داخل باره که موجب فشار بر آثار باستانی است جلوگیری گردد). یکی از امکانات مثبت محل استقرار در نظر گرفته شده، تقلیل آمد و شد بازدیدکنندگان و مجموعه‌های مسکونی موجود (در داخل باره توس) است ^(۲) که می‌تواند به تدریج امکان تخلیه داخل باره و توسعه حفاری‌های شهر باستانی توس را فراهم سازد. این پیشنهاد موکول به طرح تفصیلی شد.

^(۱) مطالعات باستان‌شناسی توسط جناب آقای دکتر لیاف خانیکی انجام و نقشه محدوده‌های دارای آثار باستانی تعیین گردیده است که بخشی از آثار در زیر بافت‌های مسکونی سه روستا مدفون می‌باشند ولی جنوب آرامگاه فردوسی فاقد آثار است.

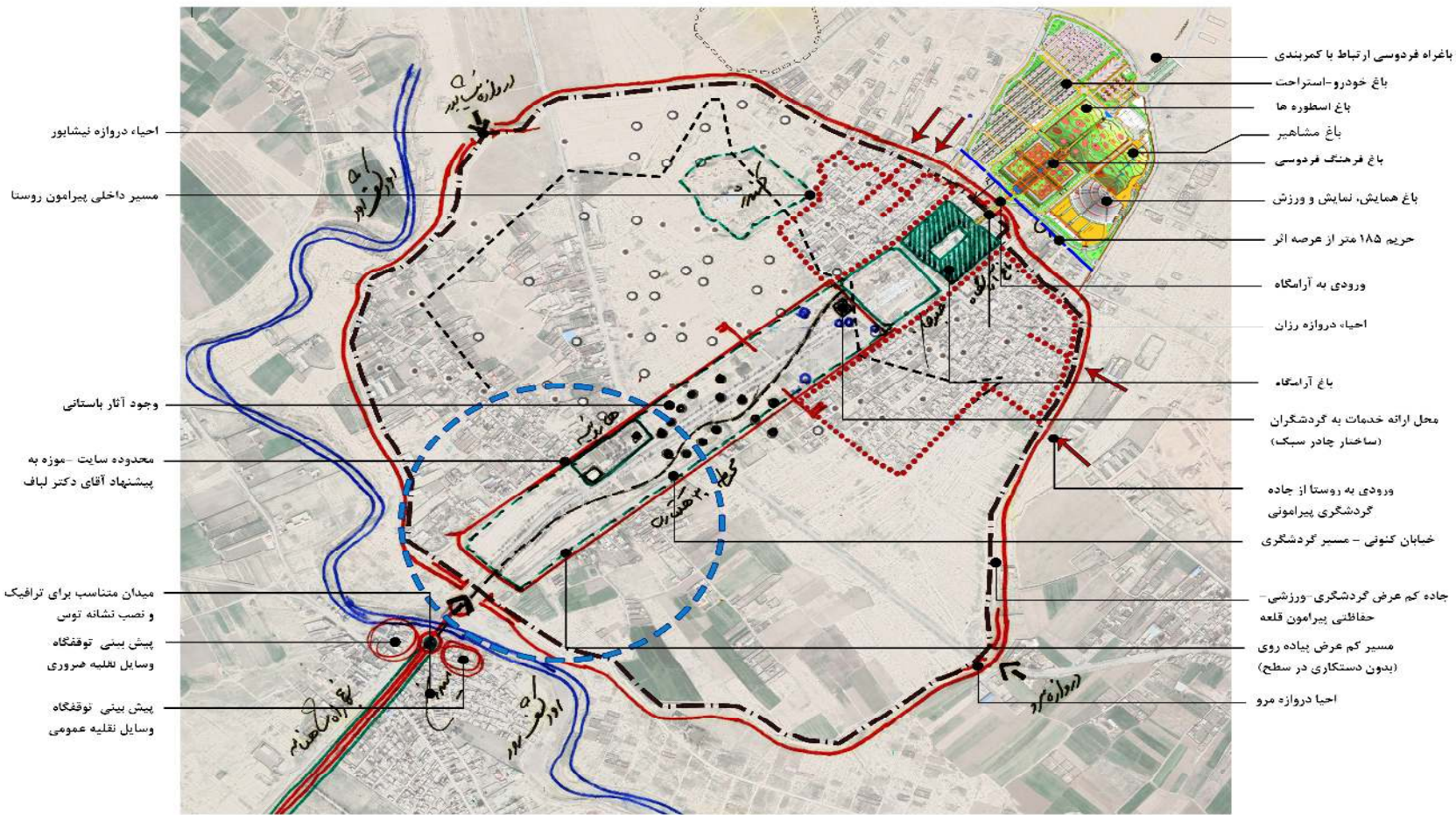
^(۲) در این مورد پیشنهادی از طرف مشاور بافت شهر ارائه شد که با ساخت یک مسیر کم‌عرض در پیرامون باره حمل و نقل و ارتباط روستاهای موجود از داخل باره قطع شود و بدین ترتیب آمد و شد وسائل نقلیه در داخل باره به حداقل کاهش یابد و در نتیجه اشتیاق برای احداث بناهای جدید تقلیل می‌یابد و امکان انتقال روستاها نیز به تدریج فراهم می‌گردد.

طرح معماری مجموعه فرهنگ فردوسی

مجموعه فرهنگ فردوسی در شمال آرامگاه و در جنوب بزرگراه کمربندی شمال مشهد قرار دارد. مساحت طرح پس از انجام پیشنهاد معاونت وزارت گردشگری و میراث فرهنگی، به این مجموعه یک باغ دیگر به عنوان باغ مشاهیر افزوده و در نهایت مساحت نهایی طرح به ۲۱ هکتار بالغ گردید.

چگونگی جانمایی مجموعه فرهنگ فردوسی در جنوب بزرگراه کمربندی شمال مشهد وشمال آرامگاه فردوسی

طرح مقدماتی از پیوند باره توس، آرامگاه فردوسی، دروازه محل تلاقی، روستاها، محدوده آثار باستانی حفاری شده، رودخانه کشف رود با مجموعه فرهنگ فردوسی در شمال آرامگاه و اراضی ۳۰ هکتاری سایت موزه در جنوب آرامگاه

نکاتی درباره تاثیر طرح از اهداف و اثر فردوسی

فردوسی و اثر جاودانی او تاثیر گسترده‌ای بر زبان، ادبیات، فرهنگ و رفتار ایرانیان داشته است و برای درک کامل این تاثیر، اسناد و مدارک بسیاری که در این مدت طولانی به وجود آمده می‌بایست مورد مطالعه قرار گیرد. آنچه از مطالعه انجام شده برای این طرح برداشت شده، مبنای برنامه‌ریزی برای مجموعه فرهنگ فردوسی قرار گرفته، در گزارش‌های طرح به صورت گسترده‌تری منعکس شده است.^{* (۱)} و به طور فشرده عبارتست از:

الف- در برداشت ما فردوسی تنها مرد در جهان است که توانسته است بدون کاربرد زور و خونریزی، با قدرت اندیشه بلند و گفتار سترگ خود، حتی پس از مرگ تا زمان کنونی به مدت بیش از ۱۱ قرن از حوزه تمدن ایران، فرهنگ، زبان و رفتارهای نیک یک ملت در مقابل یورش‌های بنیان‌کن، ویرانگر و پرتکرار دشمنان ایران نقشی تاثیرگذار به عهده گیرد..^{* (۲)}

ب- درک ما از اهداف فردوسی برای سرودن شاهنامه:

- حفظ و توسعه زبان و فرهنگ ایران
- افزایش اعتماد به نفس ایرانیان
- گسترش دوستی و نیکی (در پندار، در گفتار و در کردار)

پ- فردوسی در عین حال یکی از نادرترین شاعران و سخنوران جهان است که به دلایل زیر از ابتدا تا پایان زندگی به تحقق اهداف خویش پایبند بود.

۱. زندگی در راه هدف: زندگی پاک، ساده و قابل ستایش خود را به درستی در راه اهداف خویش به کار گرفت.

۲. فداکاری در راه اهداف: اصلی‌ترین و مفیدترین سال‌های عمر و سرمایه خود را در خدمت به زبان و فرهنگ سرزمین خویش سپری نمود.

۳. افزایش اعتماد به نفس ایرانیان: با ترسیم آگاهانه و خردمندانه افسانه‌های کهن سرزمین ایران و فداکاری‌های مردمان در حفظ این سرزمین، در نتیجه به ایرانیان

که در اثر حمله ویرانگر اعراب و ترکان آسیای مرکزی پراکنده شده بودند اعتماد به نفس و امید داد.

۴. ماندگاری زبان و فرهنگ ایران: با انتخاب واژه‌های اصیل ترکیب هنرمندانه و آهنگین این واژه‌ها در اثر خود به پایداری و ماندگاری زبان و فرهنگ ایران کمک شایان نمود.

۵. متانت در گفتار: با گفتار متین خود ادب ایرانیان را به نمایش گذاشت.

۶. ستایش راستی: با پافشاری بر راستگویی و درست کرداری، موجب پالایش اندیشه‌ها و رفتار مردمان همزمان و یا پس از خود شد.^{* (۳)}

۷. ستایش خردمندی: با ستایش خردمندی و خردمندان چه از دوست یا از دشمن، آنان را ارج نهاد و به توسعه رفتار خردمندانه کمک نمود.

۸. احترام به دشمن: دشمن را خوار و حقیر نشمرد و از توانایی‌های آنان یاد کرد و از دشنام به آنان خودداری نمود.

۹. خودداری از دشمنی: با گفتار منطقی درباره دشمنان از گسترش دشمنی کاست.

۱۰. تلاش برای صلح و دوستی: با نکوهش دشمنی و خسارت‌های جنگ و ستایش از صلح و دوستی، به جهانی آکنده از صلح توصیه نمود.

در فضاها و فعالیت‌های پیش‌بینی شده در مجموعه فرهنگ فرد.وسی تلاش بر این بوده با ارائه منطقی و درست اهداف فردوسی و ویژگی‌های زندگی شخصی او و قهرمانان داستان‌های حماسیش، بخشی از اهداف او در زمینه گسترش زبان و فرهنگ ایران، ایجاد صلح و دوستی بین‌المللی، آگاهی رسانی درباره تاریخ فرهنگ و مشاهیر ایران، توسعه گردشگری (فرهنگی- طبیعی- ورزشی) که یکی از پایه‌های گسترش دوستی ملل است نیز برجسته شود.

نکاتی درباره ساختار طرح

این مجموعه به صورت چند باغ به هم پیوسته و یا هم پیوند، در شمال آرامگاه فردوسی، شمال دروازه رزان در شهر توس، خارج از باره توس، خارج از حریم باره، در جنوب بزرگراه کمربندی شمال مشهد و در ارتباط با آن طراحی شده است، به احترام آرامگاه فردوسی، بناهای فرهنگی پیش‌بینی شده در طرح در تراز ی پایین‌تر از آرامگاه

^[۳] * فردوسی آنقدر به راستگویی اهمیت میداد که برترین قهرمان داستان‌های خود را به علت گفتار نادرست به فرزند، به سختی و با مرگ فرزند به دست خودش کیفر داد که اثر آن به عنوان نتیجه عمل ناشایست همواره در ذهن ایرانیان با نام سهراب تداعی می‌شود.

(۶ متر پایین‌تر) در نظر گرفته شده است تا موجب انسداد منظر آرامگاه نگردد. سقف این بناها که به صورت باغی از گیاهان شاهنامه طراحی شده در تراز آرامگاه است و از نظر منظر تداوم و گسترش باغ آرامگاه به نظر خواهد آمد. مساحت مجموعه باغ‌های طرح ۲۱ هکتار و شامل باغ‌های زیر است:

۱. باغ های زیرین و زبرین مجتمع فرهنگ فردوسی

۲. باغ اساطیر (افسانه ها)

۳. باغ مشاهیر (شاعران)

۴. باغ همایش – نمایش – ورزش

۵. باغ خودرو

۶. باغ خورگشت

۷. باغ ورودی

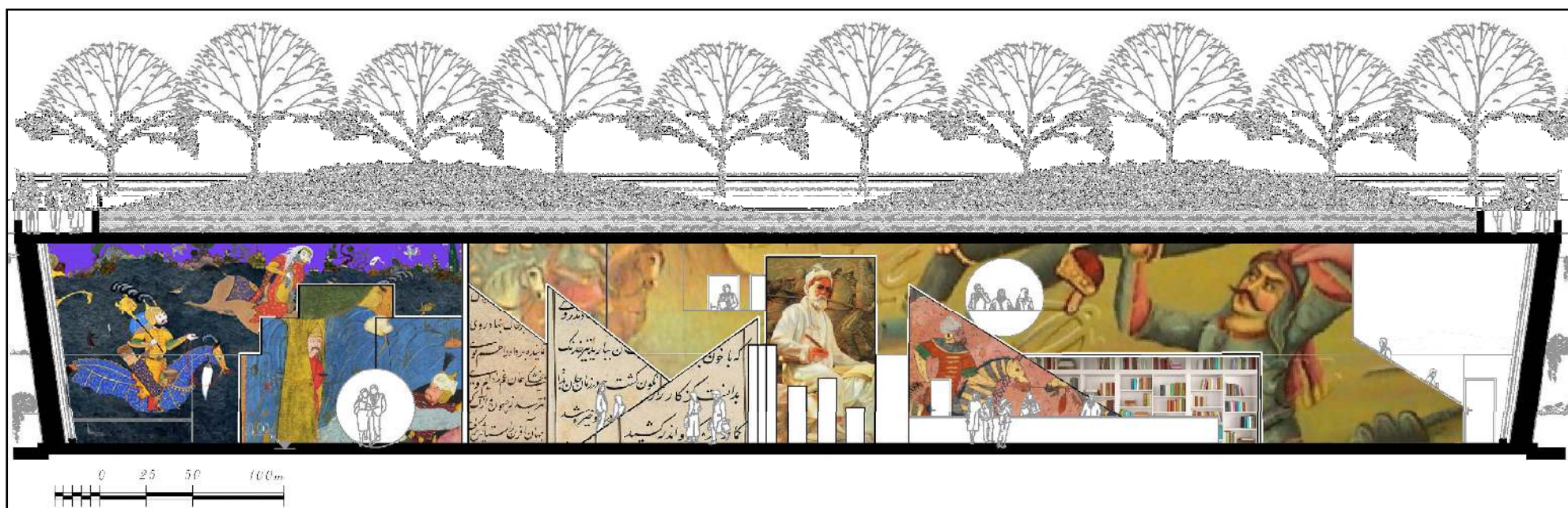
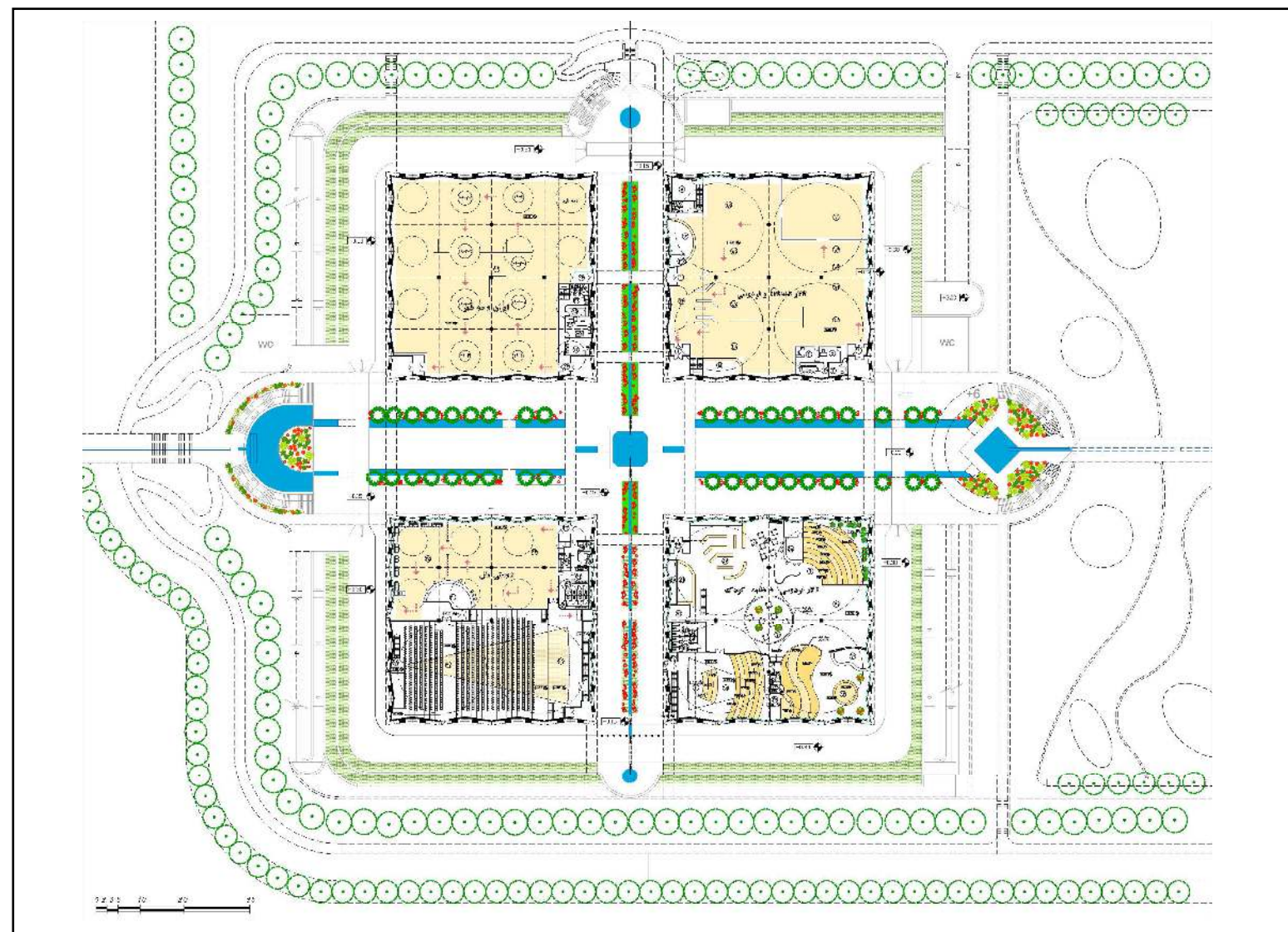
باغ اول-باغ فرهنگ

این مجموعه در دو تراز باغ زیرین (تراز منهای شش متر) و باغ زیرین (باغ بالا) در تراز صفر (همسطح باغ آرامگاه فردوسی) است که چشم انداز زیبایی را به طرف باغ آرامگاه می گشاید، در نظر گرفته شده است.

باغ زیرین به صورت باغ ایرانی با محورهای پر از آب، درخت سرو و گل تعریف شده است، بدنه های این باغ به صورت فضای سبز پله ای طراحی شده و ورودی های تالارهای چهارگانه مجتمع فرهنگ فردوسی از این تراز می باشد.

باغ زیرین (باغ بالا) همتراز با سطح اراضی و باغ آرامگاه است. بام تالارها گنبدی شکل با پوششی پر از گل های متنوع و رنگارنگ است. در این تراز سقف ساختمان تالارها (باغ گیاهان شاهنامه)، که به علت همترازی، ادامه باغ آرامگاه به نظر خواهد آمد، با پل هایی به یکدیگر متصل هستند که مردم می توانند از آنها باغ زیرین را نظاره کنند.

نقشه باغ زیرین و تالارهای چهارگانه

یک برش از تالار فردوسی و شاهنامه که در آن برای معرفی شاهنامه، از انواع روشهای مجازی استفاده می شود

باغ زیرین

محور اصلی (به سوی آرامگاه)

این محور با عرض کافی برای عبور و مرور مردم و کاشت درختان سایه دار و همچنین جویبارهای مملو از آب روان و فواره های کوچک و بزرگ و همچنین باغچه های نواری گل و گیاه در مسیر پیش بینی شده است.

تشدید منظر

برای تشدید منظر حضور و حرکت مردم در بستر باغ، شیشه های تالارهای دو سو با شیب کمی به اجراء در می آیند تا تصویر این مسیر در دو طرف منعکس و تاثیر آرامش منظر و حضور مردم تشدید گردد.

دسترسی از شمال

دسترسی به این باغ از سوی شمال در دو تراز صورت می پذیرد:

- **دسترسی (از شمال باغ اسطوره ها)**

باغ اسطوره ها در مجاورت باغ زیرین در تراز آن قرار می گیرد و مردم از محور مرکز این باغ که در وسط آن جویبار قرار دارد وارد می شوند. در طی روز آب جویبار تراز بالا (پل بر فراز باغ اسطوره ها) از بالا به صورت آبشاری عریض به داخل حوض مربع شکل که در سطح باغ زیرین قرار دارد می ریزد. دو پله دارای انحناء ارتباط دو سطح را شکل می دهد. عبور از باغ اسطوره ها به داخل باغ زیرین با عبور از یک دروازه صورت می پذیرد.

- **دسترسی از تراز پل فراز باغ اسطوره ها**

کسانی که از فراز پل باغ اسطوره ها به ورودی باغ زیرین می رسند می توانند از دو پله منحنی شکل دو طرف استفاده کنند.

- **دسترسی از تراز پل به باغ زیرین**

پله های متعدد پیش بینی شده بازدیدکنندگان را به سهولت به تراز باغ زیرین می‌رساند.

- **دسترسی کم توانان**

دو مسیر شیب راه (برای استفاده با صندلی چرخدار یا کالسکه کودک) با شیب مناسب در دو طرف قرار دارد و ناتوانان و همراهان می توانند به میدان نیم دایره که در وسط آن آبشار قرار دارد وارد شوند.

دسترسی (از جنوب آرامگاه)

در ابتدا ورود دروازه ای به عنوان شروع باغ زیرین و زیرین قرار دارد و برای دیواره های این دروازه نقوش زیبایی با الهام از شاهنامه وجود دارد.

- **عبور از تپه خطی**

بلافاصله پس از دروازه فضای سبز تپه ای (که جزیی از حفاظ مجموعه برای جلوگیری از ورود آبهای سطحی به صورت تپه خطی شیب دار سبز به ارتفاع حدود ۱/۵ متر به اجراء در می آید) قرار دارد که مردم توسط پله های عریض و کم ارتفاعی از آن بالا رفته و مجدداً فرود می آیند. جویبار جاری از باغ آرامگاه از زیر این تپه عبور نموده و از سوی دیگر آن (به سمت باغ) به صورت چشمه ظاهر می شود.

شیب راهی با شیب مناسب در دو طرف، برای کم توانان عبور از تپه ها را تسهیل می کند.

- **پله ها و شیب راه ها**

برای رسیدن به تراز باغ زیرین دو پله دارای انحناء که به یک محوطه نیم دایره واره می شود در نظر گرفته شده است. آب جویبار بالا به صورت آبشاری پهن به یک حوض در نیم دایره فرو می ریزد.

مرکز باغ

که حیاطی مستطیل شکل است، به ابعاد تقریبی حدود ۳۰ در ۴۰ متر با حوض آب در وسط و فواره های متراکم ولی کم ارتفاع در درون حوض. کف حوض آب متحرک بوده و در مواقع لازم می تواند بالا آمده و به صورت خشک و هم سطح پیاده راه های اطراف و یا کمی بالاتر قرار گیرد و در این حالت در آن مراسم نقالی و یا تئاتر نیز برگزار گردد. در این مراسم مردم در دو طرف شمال و جنوب در محور اصلی و یکی از محورهای فرعی استقرار می یابند. گروهی از مردم از فراز باغ زیرین واز روی پل های مشرف به باغ زیرین و این فضا نظاره گر مراسم خواهند بود. در دو سمت شمال و جنوب این باغ دو مجموعه خدمات بهداشتی برای مراجعین این مجموعه پیش بینی شده است.

ارتباط عمودی برای تراز بالا به تراز باغ زیرین

برای سهولت دسترسی کم توانان از محل توقف خودروها و یا برای کسانی که میخواهند مستقیماً به حیاط مرکزی و یا بخش اداری مجموعه وارد شوند، بالا بر در محل ارتباط با یکی از محورهای فرعی پیش بینی شده است.

تصویر سه بُعدی از محور باغ زیرین – ستون های تالارها به صورت دستان درهم گره شده که سقف تالارها را نگه داشته اند، بیان کننده هم پیوندی اقوام ایرانی در حفاظت از زبان و فرهنگ این کشور است.

فضای مرکزی باغ زیرین در وسط مجموعه تالارها که در مواقع لازم می تواند با تمهیدات لازم برای اجراء تئاتر، نقالی و شعرخوانی و ... مورد استفاده قرار گیرد.

تصویر سه بُعدی از باغ زیرین – بام تالارهای فرهنگ، که با گیاهان نام برده در شاهنامه طراحی می شود، هم تراز باغ آرامگاه فردوسی و تداوم و گسترش باغ آرامگاه به نظر خواهد رسید.

منظره باغ فرهنگ (باغ زیرین و باغ زبرین) - دید از سمت آرامگاه به سوی ورودی بزرگراه

نکاتی درباره تالارهای باغ فرهنگ

در این باغ چهار تالار جداگانه ولی با ارتباط از کف و از بام با یکدیگر پیش بینی شده است. نام هر یک از تالارها به شرح زیر است:

تالار اول- فردوسی و شاهنامه

تالار دوم- فردوسی و کودک

تالار سوم- سه شهر

تالار چهارم- دوستی ملل

فعالیت و فضاهای تالار فردوسی و شاهنامه

محتوی این تالار مروری بر زندگی فردوسی و ویژگی های شاهنامه، هدف از خلق شاهنامه و تاثیر اثر بزرگ او بر تاریخ و فرهنگ این سرزمین و کشورهای پیرامون و در سطح جهان است.

فضاهایی که در این تالار به فعالیت ها اختصاص داده شده ثابت نبوده و برحسب شرایط برنامه ها می تواند تغییر یابد، تنظیم می گردد و فعالیت ها و نمایش ها غالباً در فضای سه بعدی نیز صورت می پذیرد.

معرفی برنامه ها و یا عناصر مورد نظر با استفاده از همه روش های معرفی کنونی در موزه ها، نمایشگاه ها از جمله جنبه های نمایشی، فیلم، اسلاید، نور، صدا، پرتوهای ویژه (هولوگرام) و غیره صورت می پذیرد. برای جلب مخاطب بیشتر، تاثیرگذاری بهتر، برحسب نظر مسئولین اداره کننده، مجموعه می تواند به طور ماهیانه، فصلی، سالیانه و ... دارای برنامه های متفاوتی باشد. به طور کلی تقسیم فضایی این تالارها شامل موارد زیر است.

ورودی ها

این تالار که در سمت راست ورودی از باغ اسطوره ها قرار دارد و احتمالاً از بیشترین بازدیدکننده برخوردار است حداقل دارای دو ورودی اصلی می باشد.

• ورودی- خروجی از شمال

که بخش راهنمایی بازدیدکنندگان، فروش بلیط و اداری در کنار آن قرار گرفته است.

• ورودی- خروجی از حیاط مرکزی

این ورودی- خروجی در ضلع مجاور حیاط مرکزی قرار دارد که از طریق آن بتوان به تالارهای دیگر دسترسی داشت.

فضای معرفی زندگی فردوسی

در این فضا دوران کودکی و جوانی فردوسی، چگونگی شروع شاهنامه (جلسه مشاعره چهار شاعر) باغ زندگی فردوسی، مرگ فرزندی، درگذشت شاعر و مشکلات خاکسپاری او مطرح می گردد.

آرامگاه فردوسی در گذر زمان

وضعیت آرامگاه تا سال ۱۳۰۸ جشن هزاره فردوسی و آرامگاه جدید، تغییرات و تکمیل آرامگاه در دهه ۳۰، قرن گذشته ارائه می گردد.

نمایشگاه شاهنامه

در این بخش نحوه نگارش و تکثیر شاهنامه، نمونه شاهنامه های خطی تا چاپی شاهنامه های معروف در جهان و شاهنامه های مصور که برخی از آنها معروفیت جهانی دارند، ارائه می گردد.

شاهنامه و طبیعت

در این بخش به معرفی چگونگی برخورد فردوسی با طبیعت و شکار اختصاص می یابد و طبیعت های سرزمین های نامبرده در شاهنامه مورد معرفی قرار می گیرد.

شاهنامه و قهرمانان

قهرمانان شاهنامه از سرزمین ها و ملیت ها و یا اقوام مختلف با عملکرد مثبت یا منفی هستند که از این بخش معرفی آنان صورت می گیرد.

شاهنامه و ورزش

یکی از بخش های این تالار معرفی ورزش های مختلفی است که در مبارزات داستان های شاهنامه مورد استفاده قرار می گرفته و حتی تا زمان حاضر نیز کاربرد دارند، صورت می پذیرد.

شاهنامه و زبان فارسی

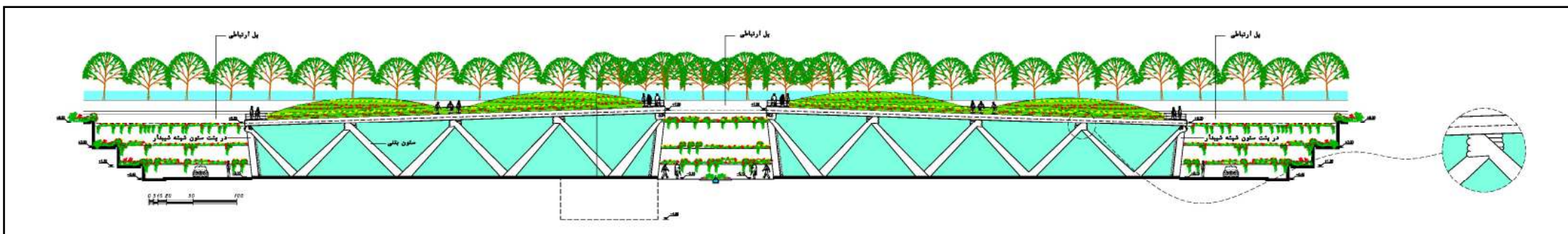
در این بخش سابقه زبان فارسی، محدوده های تاثیرگذار در طول تاریخ و در حال حاضر و همچنین جایگاه و توان این زبان در بین زبان های زنده و مطرح کنونی جهان مورد توجه قرار می گیرد و با مقایسه در جنبه های مختلف توانایی های ویژه زبان فارسی معرفی می گردد.

شاهنامه و هنر

در این بخش استفاده از داستان های شاهنامه در ادبیات، سینما، تئاتر، نقاشی و از جمله معرفی نقاشی قهوه خانه و مجسمه سازی معرفی می شود.

فروشگاه

در این فروشگاه انواع شاهنامه های فارسی، مجسمه قهرمانان، کتاب های شاهنامه به زبان های دیگر، کارت پستال، نقاشی ها و لوح فشرده و ... به فروش می رسد.

نمای تالارها – ستون های شیب دار به صورت دسته هایی است که در بالا به یکدیگر می پیوندند و نشانه ای از اتحاد اقوام ایرانی است که نگاهدار فرهنگ و تمدن ایران می باشند.

فعالیت ها و فضاهای تالار فردوسی و کودک

فردوسی یکی از سخن سرایان فارسی است که پندار، گفتار و کردارش نیک بوده است. در آنچه مربوط به زندگی و رفتار اوست، نقطه ضعفی وجود ندارد و اندیشه ها و اثر بی همتای او می تواند بر همه بازدیدکنندگان به ویژه کودکان و نسل جوان تاثیر مثبت بگذارد و نشان دهد که یک ایرانی فرزانه چگونه می اندیشد و چگونه در راه هدف خود تلاش می کند.

مجموعه پیش بینی شده در این تالار در مقیاس خردسالان مورد طراحی قرار گرفته است. فضاها جدی و بسته نیست و کودکان در عین بازی فعالیت می کنند، می آموزند، از سرگرمی ها استفاده می کنند و کتاب می خوانند. فضاها هم پیوند و شفاف است و شامل موارد زیر می باشد:

۱. ورودی: ورودی اصلی از حیاط مرکزی باغ زیرین صورت می گیرد (در این باغ ورودی هر چهار تالار قرار دارد)
۲. کتابفروشی: ورود و خروج والدین و کودکان از داخل فروشگاه کتاب و اسباب بازی و ... صورت می گیرد تا ارتباط آنها را با این اجزاء تسهیل نماید. در وسط مجموعه یک حیاط خلوت به قطر حدود ۱۰ متر پیش بینی شده تا ضمن تامین نور و هوای تازه کودکان بتواند به عنوان محوطه سبز (دارای درخت و سایه) به صرف غذا، نوشیدنی و ... بپردازند و در عین حال کتاب خوانی کنند.

۳. خدمات بهداشتی: چون برای کودکان طی مسافت طولانی برای استفاده از فضای بهداشتی مشکل است دو مجموعه بهداشتی برای کودکان در گوشه ای از این مجموعه پیش بینی شده است.

۴. مدیریت تالار: در طبقه بالای کتاب فروشی پیش بینی شده است تا از ایجاد تداخل و تراجم با فضای کودکان جلوگیری شود.

۵. سینما: فضایی به مساحت کافی برای حضور نشسته حدود ۱۸۰ کودک در قسمتی از این تالار در نظر گرفته شده است. فضا به نحوی تقسیم شده که از تنوع برخوردار بوده و محل های نشستن با مصالح چوبی ساخته خواهد شد. در این فضا می توان فیلم های بارزش درباره قهرمانان شاهنامه و یا قهرمانان سایر کشورها که برای کودکان مفید تشخیص داده شود را به نمایش در آورد.

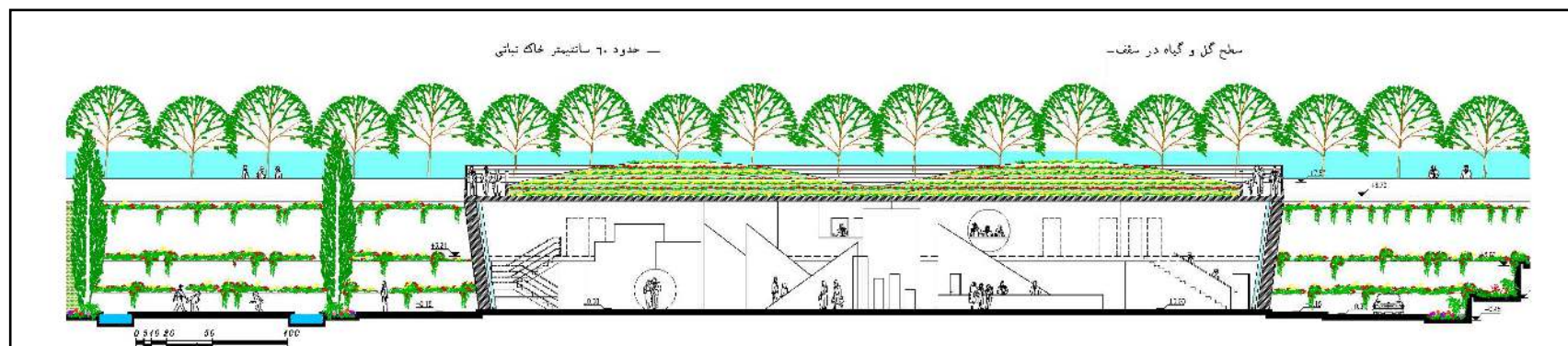
۶. تئاتر کودک: در گوشه از تالار فضایی آزاد (در بستر و محدوده فرو رفته در زمین) برای آموزش تئاتر به کودکان و بخشی به نشستن دور هم کودکان برای قصه گویی اختصاص یافته است.

۷. کارگاه نقاشی: در بخشی از تالار، محدوده ای برای آموزش نقاشی، کارگاه نقاشی کودکان با الهام از شاهنامه پیش بینی شده است. این محدوده جنبه نمایشگاهی نقاشی کودکان را نیز دارا می باشد.

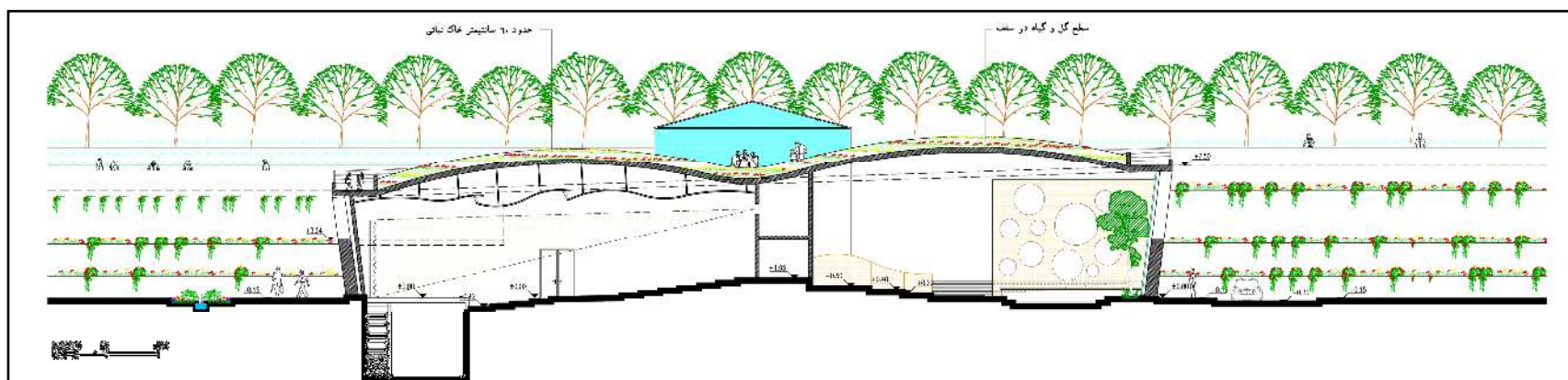
۸. نقالی - سخنرانی: در گوشه دیگری از تالار با سکوهایی آزاد چوبی محلی برای نقالی کودکانه و یا تمرین سخنرانی برای کودکان در نظر گرفته شده است.

۹. پذیرایی: بخشی از تالار به صورت باز برای پذیرایی از کودکان در نظر گرفته شده است. کودکان می توانند در این محدوده و یا در حیاط وسط به صرف نوشیدنی و یا خوردنی بپردازند.

۱۰. فروشگاه کتاب، بازی های فکری و ...: در مجاورت خروجی اصلی فروشگاه شامل بخش گسترده ای برای کتاب های کودکان به ویژه کودکان اندیشمند در گذشته و حال پیش بینی شده است. فروشگاه بازی های مختلف فکری و یا کتاب های علمی کودکانه نیز مجسمه های قهرمانان شاهنامه عرضه می شود.

برش تالار شاهنامه و فردوسی

برش تالار فردوسی - شاهنامه - کودک

ایران و سه شهر

در این تالار اطلاعاتی در مورد ایران، تغییرات حوزه تمدنی در طی هزاران سال، در مورد خراسان بزرگ، تحولات آن و تاثیرش بر فرهنگ و سرنوشت آسیا و همچنین معرفی تاریخ و ویژگی‌های سه شهر توس، نیشابور و مشهد ارائه خواهد شد.

در این تالار نیز فضاهایی که به فعالیت‌ها اختصاص داده شده تابع برنامه‌های معرفی و ترکیب آنهاست و قابلیت تغییر دارد. معرفی اجزاء برنامه با استفاده از همه امکانات کنونی روش‌های معرفی در جهان صورت می‌پذیرد.

ایران به علت قرارگیری در محور ارتباط قاره آسیا به اروپا و محور ارتباطی آبهای گرم جنوب به شمال و در سده اخیر مجاورت با مهمترین منابع انرژی جهان همواره مورد تهاجم بوده است. مهاجمین از شرق، شمال شرق، شمال غرب، غرب و جنوب غربی و جنوب به این سرزمین تاخته‌اند و به همین دلیل محدوده تاثیرگذار و یا تحت حاکمیت آن دائماً در حال تغییر بوده است.

و در این میان زبان فارسی که در بیشتر این دوران زبان اصلی مردمان بوده است نیز دچار تحول شده و محدوده اثرگذاری آن تغییر نموده است و بخشی از قاره آسیا که در طول تاریخ خراسان بزرگ نامیده می‌شد بستر اصلی تداوم زبان فارسی بوده است.

در این تالار ضمن اشاره به محدوده خراسان بزرگ و جایگاه زبان فارسی و تاثیر بر وضعیت فرهنگی، اقتصادی، اجتماعی و ... و شهرهای مهم آن، به سه شهر تاثیرگذار در این محدوده که در حال حاضر در ایران قرار دارند، توجه ویژه‌ای مبذول می‌شود.

این سه شهر عبارتند از:

الف- شهر باستانی توس که پرورش دهنده مردان بزرگ و تاریخ‌سازی همچون خواجه نصیر توسی، خواجه نظام‌الملک توسی، فردوسی توسی، شیخ توسی، امام محمد غزالی، جابرین حیان توسی و ...

ب- شهر تاریخی نیشابور پرورش دهنده مردان پرآوازه‌ای نظیر خیام نیشابوری، شهری که در طول تاریخ بر اثر حوادث طبیعی و یا تهاجم اقوام ویران و دوباره به پاخاست، دره‌های زیبا و سرسبز کوه‌های شمال شهر

پ- شهر مشهد با آرامگاه امام هشتم شیعیان، اولین شهر مذهبی و دومین شهر کنونی کشور با امکانات گسترده گردشگری و پذیرایی که تا شعاع هزار کیلومتری پیرامونش شهری به امکانات آن وجود ندارد.

با اطلاعاتی درباره ویژگی‌های سرزمینی و عوامل شکل‌گیری آنها و امکانات سه شهر در جذب گردشگر و تاثیرگذاری بر اقتصاد، فرهنگ و طبیعت مشترک آنها و فراز و فرود سه شهر در طول تاریخ

فضاهای عملکردی این تالار به شرح زیر است:

۱. ورودی اصلی، از میدان میان چهار تالار، در کنار این ورودی

۲. معرفی ایران در طول تاریخ

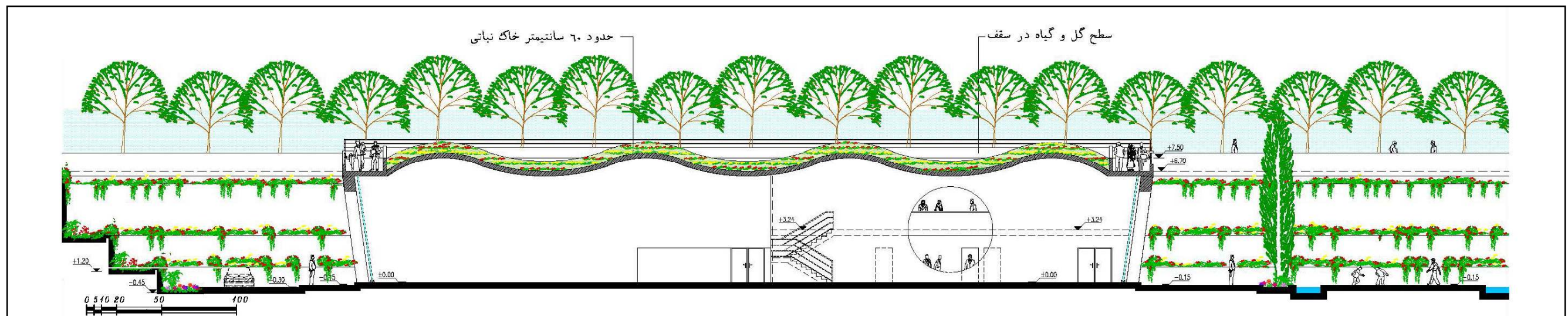
۳. معرفی خراسان بزرگ: شامل اسناد، مدارک، نقشه‌ها، شهرهای مهم (ویران شده و یا موجود)، مردمان و ویژگی‌ها و مشاهیر (فرهنگی، سیاسی، نظامی، مذهبی و ...)

و شرایط کنونی

۴. سه شهر در خراسان بزرگ توس، نیشابور و مشهد در طول تاریخ تغییرات، جنگ‌ها، تخریب‌ها و زندگی مردم و مشاهیر (مذهبی، سیاسی، فرهنگی، ورزشی، نظامی، هنری و ...)

۵. معرفی آثار کشف شده از حفاری‌های توس (نقشه‌ها، فعالیت‌ها، آثار و ...)

۶. وضعیت کنونی سه شهر (ویژگی‌ها، جاذبه‌های طبیعی، تاریخی، مذهبی، آداب و رسوم و توان‌های جذب گردشگر ملی و بین‌المللی)

برش تالار ایران و سه شهر

فعالیت ها و فضاهای تالار دوستی ملل

فردوسی در اثر ماندگار خود تاکید بر خردمندی در گفتار و رفتار و اجتناب از درگیری و جنگ داشته است. به عبارت دیگر صلح جویی و رفتار متعادل و منطقی با دیگران، با همسایگان، با اقوام دیگر جایگاه ویژه ای در اندیشه های او داشته است. در این تالار نیز فضاهایی که به فعالیت ها اختصاص داده شده است، تابع برنامه های معرفی و ترکیب آنهاست و فضاها قابلیت تغییر دارند.

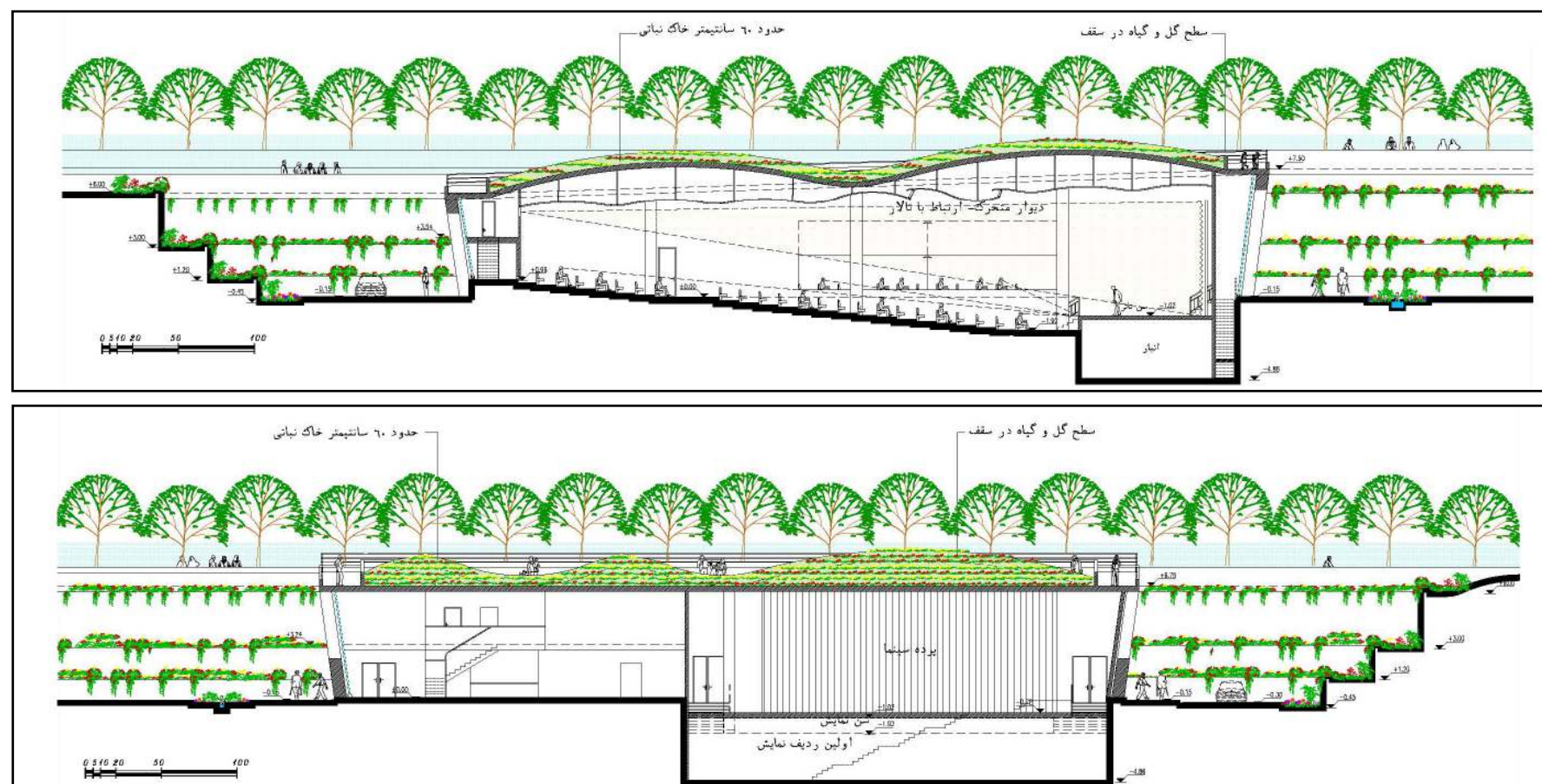
با احترام و در راستای اجراء اندیشه های این مرد فرزانه یکی از تالارها به نام تالار دوستی ملل نامگذاری شده و در این تالار تلاش خواهد شد که رابطه دوستی، همه کشورها و ملت ها به ویژه کشورهای همسایه، فارسی زبانان و کشورهای آسیایی مورد توجه قرار گیرد و به ویژه در مناسبت های ملی آنها در این فضا برنامه هایی با کمک همان کشورها برگزار گردد.

بازدید میلیون ها نفر در هر سال از شهر مشهد موقعیت باارزشی است که در صورت برخورد اصولی می تواند به افزایش روابط دوستانه بین مردم این بخش از جهان کمک نماید و شهرداری مشهد با کمک سایر دوائر و نهادها با استفاده از این تجمع انسانی و با روش های اصولی مبتنی بر خردمندی نقش برجسته ای در توسعه فرهنگی و ایجاد دوستی ملل به عهده گیرد و بدین ترتیب در بین کلان شهرهای ایران و جهان در جایگاه ویژه ای قرار گیرد.

این جمعیت انبوه ضمن حضور در یک فضای فرهنگی، با طبیعت، مردمان، فرهنگ و شرایط زندگی دیگران که در مجاور و یا نزدیکی کشور آنان سکونت دارند، آشنایی یابند و با آنان احساس دوستی نموده و رابطه انسانی برقرار کنند.

فضاهای پیش بینی شده در تالار دوستی عبارتست از:

۱. فضای ورودی: در کنار آن بخشی از مدیریت مجموعه که مدیریت تالار را در دست دارند.
۲. بخشی از مدیریت: که لازم است در طول سال با کشورهایی که قرار است در این مکان به معرفی خود بپردازند در تماس بوده و شرایط حضور را فراهم می سازند در نیم طبقه بالا قرار دارد.
۳. نمایشگاه و فروشگاه: بخشی از این فضا به صورت فروشگاه عرضه برخی محصولات کشور موردنظر و بخشی به نمایشگاه معرفی آداب و رسوم، شرایط و غیره اختصاص یافته است. در این بخش از همه ابزارها و وسایل جدید معرفی استفاده خواهد شد.
۴. تالار همایش- نمایش: یک سالن چندمنظوره با ظرفیت حدود ۸۵۰ نفر نشسته و با برداشتن دیوار مرتبط با نمایشگاه در حدود ۲۰۰ نفر به صورت ایستاده پیش بینی شده است.

برش های تالارهای دوستی ملل

۵. بخش انتظار: بخشی از تالار به سالن انتظار همایش اختصاص یافته که با دیوارهای متحرک می تواند مورد استفاده نمایشگاه قرار گیرد و در قسمتی از آن فضایی برای پذیرایی مردم در نظر گرفته شده است.

۶. انبارهای وسایل و لوازم: این بخش در زیر محل نمایش پیش بینی شده و از بیرون مجموعه قابل دسترسی است.

در مواقعی که این تالار دارای برنامه خاصی نیست می توان از آن به عنوان برگزاری همایش های مختلف فرهنگی و هنری سایر استان ها در شهر مشهد استفاده نمود.

معماری داخلی تالارها

همراه با طراحی مجموعه فرهنگ فردوسی و تالارهای آن، طراحی داخلی تالارها بیانگر نکات خردتر اهداف طرح می باشد. اثاثیه داخلی، گنجه های نگهداری آثار، نقشه ها و کتاب ها، جداکننده هایی که تابلوها روی آن قرار می گیرد، همگی بیانگر اصول و مبانی طرحند.

استفاده از فن آوری روزآمد در طراحی داخلی و نورپردازی های ویژه فضای داخلی را متنوع، متغیر و جذاب تر می کند و کمک بیشتری به جذب مخاطب در سنین مختلف می نماید.

• **هنرهای واقعیت مجازی:** هنرهای واقعیت مجازی تلاش بشر است برای برداشتن مرزهای بین فضای واقعی و فضای مجازی. به عبارت دیگر فناوری واقعیت مجازی تجربه قرارگیری کامل در یک محیط مجازی است و دنیای فیزیکی را کاملاً نادیده می گیرد یا به اصطلاح، جهانی مجازی به موازات جهان واقعی است.

واقعیت مجازی یک فناوری نوین است که به کاربر امکان می دهد تا با یک محیط شبیه سازی رایانه ای تعامل داشته باشد. بیشتر محیط های واقعیت مجازی تجهیزاتی برای اندرکنش تصویری انسان با رایانه هستند، اما گروه محدودی نیز دارای حسگرهای صوتی یا لمسی برای تعامل با کاربر هستند.

نوع دیگری از واقعیت مجازی می توان این امکان را فراهم کرد تا افراد بتوانند از امکانات و مکان به خوبی دیدن کنند. واقعیت مجازی که از آن به عنوان محیط چندرسانه ای همه جانبه هم یاد می شود، یک محیط شبیه سازی کامپیوتری می باشد که می تواند حضور فیزیکی را در یک محل و در یک دنیای واقعی یا یک دنیای مجازی شبیه سازی کند. اغلب محیط های واقعیت مجازی در درجه اول، تجربه های دیداری می باشند که یا از طریق یک صفحه رایانه یا از طریق دستگاه برجسته بینی قابل رویت می باشند.

در تالارهای مجموعه فرهنگ فردوسی با کمک این هنر هر شخص در ارتباط با فضا گالری شخصی خود را می سازد، می توان داستان ها، جشن ها، جنگ ها و روایات شاهنامه را بازسازی کرد و همراه با نور و صدا و بو فضایی هیجان انگیز برای مخاطب ایجاد نمود یا به عنوان نمونه با تصاویر مجازی از مینیاتورهای شاهنامه های مختلف از جمله شاهنامه طهماسبی، بایسنقری و دموت^{(۱)*} فضای داخلی را آراست.

*^(۱) کهن ترین نسخه مصور شاهنامه که توسط فردی فرانسوی به نام دموت از کشور خارج شد.

لازم است یادآوری شود که گوناگونی و ویژگی های هر یک از تالارها در حدی است که در مراحل بعدی می بایست با توجه به بودجه و امکانات و محدودیت های کنونی کشور از بین همه ارزش های جدید، آنکه قابل دستیابی است، ارزیابی و تدقیق گردد.

- نمونه هایی از کاربرد هنرهای دیجیتالی در نمایشگاه ها

موزه ونسان ونگوک-آمستردام: خلق بستر مجازی

موزه ونسان ونگوک-آمستردام:
استفاده از دیوارهای یک تالار برای نشان دادن یک تابلو

موزه ونسان ونگوک-آمستردام:
استفاده همزمان از کف و دیوارها برای انتقال ارزش های یک تابلو

پاویون اکسپو ۲۰۱۲-مسکو: معرفی مجازی موارد خاص

موزه ونسان ونگوک-آمستردام:
استفاده از تصاویر منعکس بر دیوار برای نشان دادن ده ها تابلو در حد یک موزه بزرگ

محیط آزاد و کودکانه- گفتگو با فیلم و نقاشی

معرفی مجازی افسانه ها

موزه هنر سیکلادیک آتن:: نمایشگرهایی برای معرفی اشیاء و ارائه اطلاعات به مخاطبین به صورت لمسی

گالری هنرهای مجازی مسکو:: گفتگوی شخصیت های مجازی و حقیقی

موزه گنج های آقاخان- استانبول:: نقالی و نمایش در فضاهای کوچک کودکانه

موزه ونسان ونگوگ-آمستردام: استفاده از هر یک از اجزا و اشیاء برای ایجاد ارتباط

باغ زَبرین

این باغ بر فراز سقف تالارهای باغ زیرین و تقریباً در تراز زمین طبیعی و یا اندکی بالاتر مستقر می شود.

سقف تالارها

هر تالار به صورت ۴ سطح محدب بزرگ و یا تعداد سطح محدب کوچکتر اجراء می شود. شیب سطوح محدب حدود ۷ درصد بوده و بین آنها مسیرهای عبور مردم وجود خواهند داشت.

در شیب سقف ها گیاهان نامبرده شده در شاهنامه و یا گونه های گیاهی در منطقه خراسان و ایران کاشته می شود و بدین علت باغ زَبرین باغ شاهنامه نیز نامیده می شود. هر یک از باغ های چهارگانه به وسیله پل هایی به اراضی اطراف مرتبط است. مردم و همچنین کم توانان با صندلی چرخدار می توانند از آن بازدید نمایند. باغ ها به ورودی های شمال و جنوب نیز مرتبط هستند.

سطح مجموعه هر یک از تالارهای چهارگانه به طرف شمال و یا جنوب شیب در حدود ۲ درصد خواهد داشت که در تخلیه آب های سقف به کار می آید و هم موجب دید بیشتر بازدیدکنندگان در هنگام ورود به مجموعه به سطح باغ و گل های متنوع آن می گردد.

مجموعه گنبدهای با شیب ملایم و گیاهان کاشته شده در آن یادآور کوه ها، تپه ها و فضاهای طبیعی است که در شاهنامه بارها مورد توجه و ستایش قرار گرفته است.

ارتباط با سایر محوطه ها

در ابتدا ورود به مجموعه، بازدیدکنندگان می توانند در دو سطح حرکت کنند.

• سطح اول

تقریباً تراز زمین است که طبعاً برحسب شرایط طرح مقدار کمی فراز و فرود خواهد داشت.

این تراز توسط پلی از فراز باغ اسطوره ها می گذرد و در همان تراز به باغ زَبرین وارد می شوند و در روی آن حرکت نموده و در نقاط مختلفی از طریق پله و شیب راه و پایین بر امکان ورود به باغ زیرین و تالارها را خواهد داشت.

• سطح دوم

که از تراززمین آغاز می شودو به تدریج درطول باغ اسطوره ها به سطح حدود ۶,۰۰- متر می رسد. باغ زَبرین از طریق پل ها پیش بینی شده در چهار سوی باغ به محوطه اطراف از جمله به ورودی اصلی مجموعه به باغ خودروها، به تراز آرامگاه فردوسی و به جاده اضطراری غرب مجموعه ارتباط می یابد.

عبور از فراز حیاط مرکزی

چهار باغ مستقر بر سقف چهار تالار از پیرامون حیاط مرکزی به وسیله چهار پل به یکدیگر مرتبط می شوند. بازدیدکنندگان در ضمن عبور از فراز پل ها دید جالبی به مجموعه داشته و در صورت اجراء برنامه های نقالی و تئاتر می توانند از همان تراز به تماشا بایستند.

باغ دوم – باغ اسطوره ها

این باغ که پیش بینی می شود، مساحتی حدود ۲/۴ هکتار داشته باشد دارای عناصر مختلفی به شرح زیر است:

تندیس ها

تندیس های به کار گرفته شده در این باغ متناسب با برنامه های معرفی و هدف های آن انتخاب و یا تغییر می نماید.

• تندیس های متحرک

که می توان آنها را در محل استقرار به بالا یا پایین حرکت داد و در صورت لزوم به زیرزمین منتقل نمود.

• تندیس های خیالی

که توسط شیوه های جدید نمایشی از جمله هولوگرام به وجود می آیند یا ناپدید می شوند.

• تندیس های نیمه شفاف یا نیمه جدید

که ترکیب مناسبی از اجزاء بدن به صورت متصل به هم ولی ناپیوسته می باشد.

• تندیس های تصویری

که برحسب برنامه در کف، در دیوارها، در فضاها شکل می گیرند و یا با هم ترکیب می شوند تا پیام برنامه را به مخاطبین برسانند.

• تندیس های ترکیبی

که مجموعه ای از چند مورد ذکر شده فوق که از یکی به دیگری تغییر شکل و یا تغییر حجم می دهند.

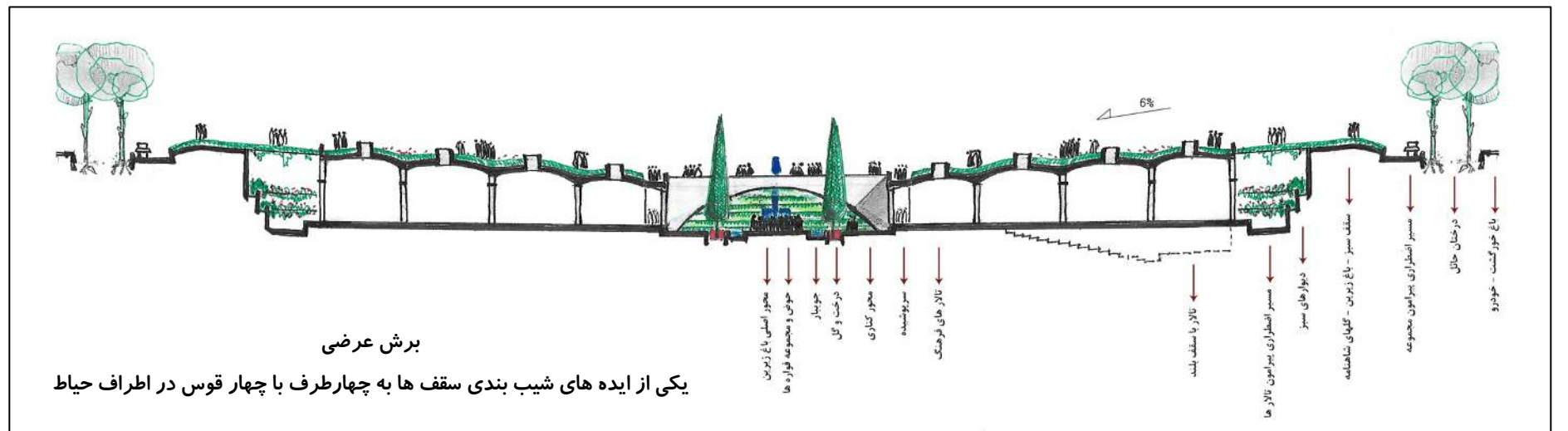
با توجه به تجریبای خوب مجسمه سازان ایران و به ویژه در مشهد می توان آرایش باغ و مجسمه های آن را طی یک مسابقه در سطح ملی انتخاب نمود.

بستر باغ

این بستر از عناصر مختلفی ترکیب شده است:

• کف های متحرک

که برحسب برنامه جابجا می شوند و یا تغییر ارتفاع می دهند.

• گیاهان

شامل گیاهان ثابت کاشت شده و گیاهان مصنوعی (برای ایجاد فضای مناسب در نورپردازی و یا در ترکیب با تندیس ها و یا قرارگیری برحسب برنامه ای که در حال اجراء خواهد بود)

• اختلاف سطح

به طور کلی باغ دارای اختلاف سطح بوده و در انطباق با تراز طبیعی زمین و رسیدن به تراز باغ زیرین مورد طراحی قرار می گیرد.

• استفاده برای استقرار مردم

اختلاف سطح بستر اجازه می دهد که در صورت نیاز برای استقرار مردم و دیدن نمایش شبانه باغ مورد استفاده قرار گیرند.

دیوارها

دیوارهای این باغ از ارتفاع حداقل (صفر) تا ارتفاع حداکثر حدود ۶- متر متغیر است و براساس شیب باغ شکل می گیرد. دیوارها دو نوع ثابت و متحرک (دو جداره) هستند.

• دیوارهای ثابت

برای نگهداری خاک ناشی از اختلاف سطح با زمین طبیعی

• دیوارهای متحرک

که در جلو دیوارهای ثابت قرار داشته و برحسب برنامه در حال اجراء ارتفاع آنها افزایش می یابد تا به عنوان پرده نمایش مورد استفاده قرار گیرند. این دیوارها به صورت قطعات متحرک قابلیت تغییر ارتفاع دارند و متناسب با برنامه نقش برجسته هایی بر آن ها استقرار است.

• ترکیب دیوارها و کف ها

در برخی نمایش ها، با کمک نورپردازی کاربرد توام دیوار و کف و فضا امکانپذیر خواهد بود.

فضا

مجموعه فضای باغ (منظور بالاتر از سطح بستر) می تواند به عنوان فضایی برای نورپردازی و ایجاد تصورات تاریخی و افسانه ای (توسط نورپردازی و یا برنامه های ویژه) مورد استفاده قرار گیرد.

کاربرد مجموعه امکانات

در برخی برنامه های شبانه همه امکانات، بستر متحرک، دیوارهای متحرک، فضای آزاد، تندیس های متحرک انسانها و حیوانات و گیاهان با کمک نورها، صداها و حتی بوها با هم ترکیب و نمایش حوادث شاهنامه و اساطیر آن به نحو موثر و ماندگاری ارائه می شود.

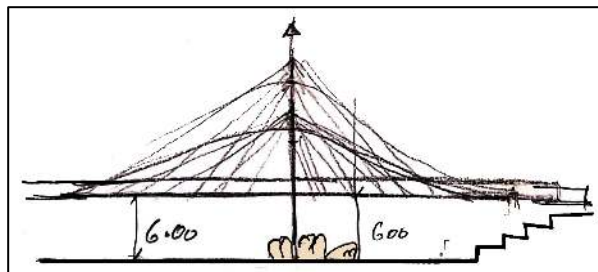
• تندیس های افسانه ای

این تندیس های افسانه ای، شخصیت هایی مثل رستم، سهراب، تهمینه، زال، رودابه، سام، سیمرغ، فرانک، آبتین، فریدون، ضحاک، کاوه و ... می باشد.

تندیس ها به شکل های متفاوت است با فرم های پرتحرک، تندیس های سخت که با سنگ و مصالح شبه سنگ تراشیده و فرم گرفته می شود. تندیس های نیمه سخت، سبک تر و رهاتر با ترکیب از سنگ و فلزات (برنز) و مصالح ترکیبی از جمله فایبرگلاس، فلز و غیره ساخته می شود. نگاره های دیواری، در دیواره های باغ برجسته سازی و یا تصویرگری می شود.

• کمان آرش و سان گیو

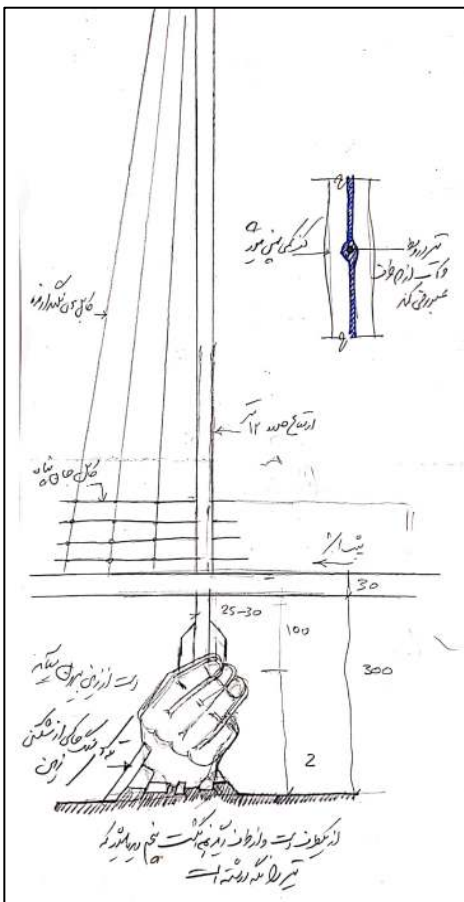
محور میانی باغ را درختان سرو دربرگرفته است و بر فراز این محور یک پل در تراز صفر طراحی شده، پلی که بر فراز محور میانی این باغ عبور می کند سازه آن با تیر و کابل های کششی و دستی که نماد تیر و کمان و دست آرش کمانگیر است، نگهداری می شود. مسیر آب این پل در محل تقاطع به باغ زیرین تالارهای فرهنگ فردوسی تبدیل به یک سرنیزه (فرم مثلثی شکل) که آب از آنجا به باغ زیرین می ریزد. این سرنیزه اشاره به داستان **سان گیو** دارد.

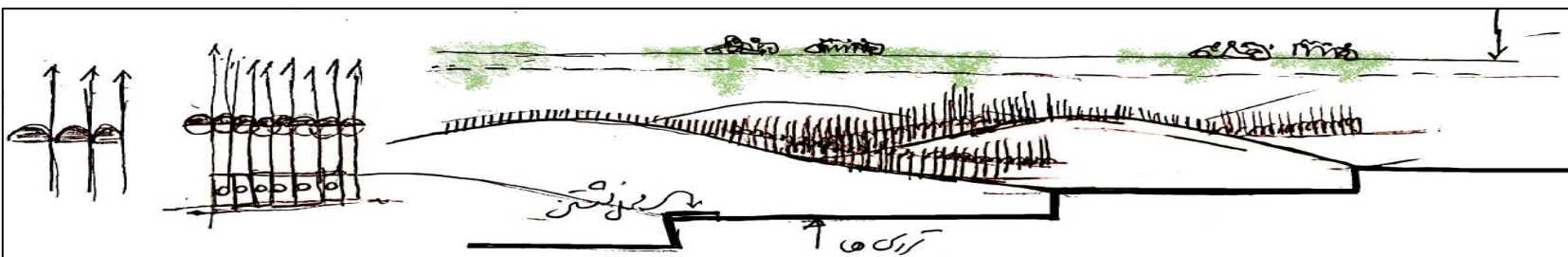
تصور ابتدایی پل آرش

نمونه مجسمه های نقش برجسته بر روی دیوارها

تصور ابتدایی دست و تیر کمان آرش به عنوان سازه نگهدارنده پل باغ اساطیر (افسانه ها)

تصور ابتدایی از نقش دیوارهای باغ اساطیر - نمایی از لشگریان و سرنیزه ها و کلاه خودها

• نمونه هایی از انواع تندیس های متنوع در مسیر حرکت با اساطیر

ترازهای مختلف که هر یک حاوی داستانی از داستان های شاهنامه هستند توسط دیواره سبز از تراس های دیگر و داستان های دیگر جدا می شوند. در برخی ترازها مجسمه قهرمانان با دیوارهایی با فرم آزاد، ارتفاع متفاوت با نقوش متناسب با داستان احاطه می شود. محل هایی برای نشستن و شنیدن داستان ها از بلندگوهای خاص که در دیوارها کار گذاشته شده است.

در برخی از سطوح دو سوی تراز توسط قهرمانانی که از فاصله دور به یکدیگر ضربه می زنند، تندیس های آنان در دو سو مستقر می شوند و مردم گویی از میدان جدال آنان می گذرند. (رستم و اسفندیار و ...)

این باغ می تواند در برگیرنده انواع اشکال پیکرتراشی به ویژه در مورد قهرمانان باشد. پیکرها به صورت سخت، نیمه سخت و یا روزآمد با مصالح مختلف در هر یک از ترازها به اجراء در می آید. همانگونه که در صفحه دیگر توضیح داده شد تراز ۶- این باغ در ترکیب با باغ های دیگر می تواند پذیرای هنرمندان و نمایشگاه کارهای آنان از جمله نقاشی های قهوه خانه نیز باشد.

مجسمه های رستم و سهراب و دیو سفید و رستم- اثر توکل اسماعیلی هنرمند خودآموخته

مجسمه هایی با برداشت هنرمندان مختلف و علاقمند به فردوسی و شاهنامه که می تواند در فضای مشترک بین باغ ها (در تراز ۶- متر) مستقر گردند.

تصویر نمونه مجسمه هایی از نبردهای افسانه ای- مناسب برای استفاده در مقیاس بزرگ و قرارگیری در فواصل دور از یکدیگر

نمونه هایی از مجسمه های نیمه سخت که مفاهیم غیرقطعی و یا گذر زمان در آنها مطرح می گردد.

نمونه مجسمه های سخت که برحسب شرایط در حالت حرکت (تهاجم)، توقف (رجز خوانی)، شکست (اخلاقی یا فیزیکی) هستند.

تصویر سه بُعدی از باغ اسطوره ها در میان باغ ها

باغ سوم- باغ مشاهیر (شاعران)

این باغ در شمال شرقی بستر طرح پیش بینی شده است . این باغ، از تراز صفر تا تراز ۶- متر از شمال به جنوب به صورت پلکانی پایین می آید و مسیر آب از میان این باغ پلکانی با تغییر در مسیر به طرف پایین حرکت می کند.

در هر سطح از باغ شاعران ایرانی که در یک قرن می زیسته اند معرفی می شوند و شاعران به ترتیب تقدم تاریخی از رودکی تا اخوان ثالث در طبقات این باغ به وسیله مجسمه، صورت، تصویر و سنگ نبشته به مراجعین شناسانده می شوند.

باغ مشاهیر از قسمت زیرین مسیر پل بین دو باغ مشاهیر و اساطیر، به یکدیگر متصلند، در بخشی از زیر این پل رستورانی با دیوارهای شفاف شیشه ای قرار دارد که از دو طرف به باغ های اساطیر در غرب و باغ مشاهیر در شرق پل، خدمات می دهند.

مجسمه های شاعران از قرن یک تا معاصر بسته به دوره تاریخی از مجسمه هایی با خطوط نازک ترسیم چهره ها (برای قرن های اولیه) شروع می شود و به تدریج معرفی چهره ها قویتر و واقعی تر می شود تا شاعران معاصر که علاوه بر تندیس و سردیس می توان از صفحات نمایش تلویزیونی با صدا و حضور شاعر و حتی می توان از هنر هولوگرامیک (واقعیت مجازی) در معرفی اشخاص استفاده نمود. بدین ترتیب شاعران معاصر، شخصا نظرات و اشعار خود را برای بازدید کنندگان بیان می کنند.

تصاویری به صورت سردیس های خطی برای معرفی شاعران قرون اولیه که چهره های آنها تصویری هستند.

تصاویری به صورت تندیس های نیمه سخت برای معرفی شاعران قرون میانی که به تدریج شکل یافته تر می شوند، گویی از درون تاریخ بیرون می آیند که تصویری مبهم از ویژگی های آنها در آثار به جا مانده قابل درک است، ولی آنقدر دقیق نیست که قابل تبدیل به تندیس حجمی شود. برخی در دیواره ها، برخی در صفحات ویژه و برخی در فضای آزاد جانمایی می شوند. انتخاب یکی از انواع می تواند برحسب شخصیت شاعران انتخاب گردد و بدین ترتیب باغ مشاهیر از تنوع تاریخی- هنری برخوردار می شود.

پخش تصاویر و شعرخوانی شاعران معاصر بر صفحه نمایش تلویزیونی در باغ مشاهیر

فردوسی توسی و قهرمانانش- مجسمه سخت ورودی باغ فردوسی- تهران

تصویر سه بُعدی باغ مشاهیر (شاعران) در میان باغ‌ها

باغ چهارم – باغ همایش، نمایش، ورزش

نمایش: به نظر می رسد آرامگاه فردوسی جایگاه مناسبی است که داستان های بسیار جذاب و آموزنده شاهنامه در قالب نمایش (تئاتر)، برخی از نوشتارهای نمایشی در مورد تاریخ ایران، داستان ها و رویدادهای مذهبی، فیلم های جذاب و آموزنده با دیدگاه های تربیتی، از ایران و سایر کشورهای فارسی زبان، مسلمانان، مردمان شرق آسیا و همسایگان در یک فضای باز بدون هزینه زیاد به ویژه در انتهای فصل بهار و در تابستان و در اوایل پاییز (در مدتی حدود ۶ ماه) برگزار شود و نقش جالبی در گذران اوقات فراغت مردم شهر و میلیون ها گردشگر ایفا نماید.

همایش: مشهد در حال حاضر سالیانه پذیرای میلیون ها نفر زائر و گردشگر است و هنوز از امکانات بیشماری که برای جذب گردشگر لازم است، برخوردار نشده است. بدیهی است که با بروز مشکلات در تنها محصول مهم صادراتی ایران یعنی نفت اجبار به سوی ایجاد تسهیلات برای جذب گردشگر در اولویت قرار می گیرد، و با توجه به رابطه فرهنگی و زبانی و مبادلات بسیار گسترده اقتصادی با مردم مستقر در شرق ایران که دارای جمعیتی معادل ۳/۶ میلیارد نفر هستند و ارتقاء اقتصاد آنان در دهه آینده که مهمترین بلوک اقتصاد جهان خواهد بود، شهر مشهد می تواند مرکزی برای جذب آنان باشد و در این زمینه مرکزی در هوای آزاد برای گردهمایی ها و بهره گیری و آشنایی از توان های فرهنگی هنری و ملی این مردمان یکی از کم هزینه ترین و در عین حال موفق ترین در ایجاد ارتباط فرهنگی خواهد بود به ویژه که بیشترین گردشگر سال در ماه های تابستان و اوایل پاییز حضور می یابند که مهمترین شرایط حضور در هوای آزاد به صورت اجتماعی به ارائه آثار هنری، سینمایی، فرهنگی و ورزشی دیگران می باشد. وجود یک مرکز برای اینگونه اجتماعات مفید و کم هزینه خواهد بود.

ورزش: در شهرها و روستاهای خراسان ورزش های پهلوانی رواج فراوان دارد از جمله کشتی، وزنه برداری، پرتاب وزنه، اسب سواری و ... و برخی ورزش ها با آداب و رسوم و در مواقع خاص به صورت مسابقات گسترده برگزار می شود از جمله مسابقات کشتی با چوخه در بهار. در این مسابقات که به طور سنتی و با حداقل امکانات و یا بدون امکانات برگزار می شود از تمام روستاها و شهرهای دور و نزدیک مردم به همراه قهرمانان خود حضور می یابند و کشتی ها در حلقه هایی از انبوه مردم برگزار می شود. وجود یک مرکز که بتواند در این زمینه تسهیلات فراهم کند موجب رشد این فعالیت ها و گسترش روحیه پهلوانی و جوانمردی در نسل جوان خواهد بود.

مسابقات ورزش هایی که در این فضا قابل انجام است عبارتند از:

۱. کمنداندازی
۲. تیر و کمان
۳. کشتی (انواع محلی و ملی)
۴. پرتاب وزنه
۵. وزنه برداری
۶. پهلوان ایران
۷. ورزش های رزمی و دفاعی
۸. قویترین مردان ایران
۹. مسابقات زورخانه ای

بنا به توضیحات فوق، یک فضای تجمع در هوای آزاد، با حداقل امکانات پشتیبانی می تواند نقش موثری به عهده گیرد که در آن همایش ها، نمایش ها و مسابقات ورزشی پی در پی و در فصول مناسب سال برگزار شود و مشهد مرکزی برای اینگونه امور در سطح ایران باشد و در این مورد پیشگام گردد. مساحت و گنجایش جمعیت می تواند از هزار تا چندین هزار نفر انتخاب شود که در مرحله اول با جمعیت کمتر و به تدریج با گسترش آن جمعیت بیشتری از آن استفاده کنند.

برای تقلیل هزینه می توان از ساخت صندلی های مجزا خوداری نمود و سکوهای ساده و کم هزینه ای برای نشستن تدارک دید. در مورد تجهیزات و تسهیلات آنچه مربوط به محل نمایش و مسابقه است، در زیر سکوهای نمایشی به طور مطمئن نگهداری و برحسب نیاز استفاده شود. حتی در صورت کمبود بودجه می توان فعلاً این مجموعه را درسطح و یا به صورت یک سطح فرورفته و بدون ردیف اجراکرد تا مردم از شیب زمین به فعالیت ها نظاره کنند ولی اینگونه اجرا با شأن شهرمشهد که توان اقتصادی بالایی دارد مغایر است ومنطقی این است که در این مجموعه بهترین اجرا در سطح کشور و کشورهای منطقه برگزار شود. این باغ در سه بخش تنظیم شده است:

۱- بخش ورودی ها- خروجی ها که در تراز صفر قرار دارد و همتراز خیابان های اطراف و آرامگاه است. در این سطح فضاهای آموزشی ورزشی مختلف برای وزنه برداری، تیراندازی با کمان، ورزش های سبک صبحگاهی، شمشیربازی و ... پیش بینی شده است. سرویس های عمومی در زیر این سطح است.

۲- سطح پلکانی برای استقرار مردم، که از تراز صفر تا تراز منفی ۶ ساخته خواهد شد.

۳- سطح استقرار محل نمایش و ... که در تراز منفی ۶ مستقر می شود و به جز محل نمایش سرویس های بهداشتی و رختکن ورزشکاران و هنرمندان نیز به اجرا در خواهد آمد. در این تراز ارتباط بین باغ مشاهیر، باغ همایش و باغ فرهنگ بر قرار است و مردم می توانند در این فضای مشترک آمد و شد و تجمع کنند. در این تراز و در محل برخورد سه باغ بوفه ها و رستوران هایی برای پذیرایی پیش بینی شده است.

مراسم شاهنامه خوانی در یکی از روستاهای بختیاری

برگزاری مسابقات کشتی چوخه، یکی از ورزش های باستانی ایران که در حال ثبت جهانی در فهرست آثار ناملموس فرهنگی است.

اجرای مراسم تعزیه خوانی هنر آیینی و حماسی ایرانی، ثبت شده در فهرست میراث فرهنگی ناملموس یونسکو

باغ پنجم و ششم– باغ خورگشت و باغ خودرو

توقفگاه های خودرو از دو بخش باغ خودرو و باغ خورگشت تشکیل شده است. کلمه باغ برای توقفگاه ها به دلیل غلبه فضای سبز بر محیط می باشد و سعی شده در طراحی در فواصل کم برای شادابی محیط و ایجاد سایه بر روی خودروها از درختان سایه انداز استفاده شود.

باغ خودرو در شمال غربی مجموعه و در مجاورت ورودی اصلی است. دسترسی ورودی از جاده منشعب شده از کمربندی شمال مشهد تامین می شود.ردیف خودروها به وسیله درختان سایه انداز از یکدیگر جدا می شود. در شمال توقفگاه، ایستگاه اتوبوس و وسایل نقلیه عمومی قرار دارد.

باغ خورگشت در جنوب باغ خودرو قرار دارد و برای گردشگرانی پیش بینی شده که به منظور تفرج نیز آمده‌اند و در کنارمحل توقف خودروها سکوهای پهن به عرض ۷/۵ متر با درختان سایه‌دار طراحی شده که مردم فرش بگسترانند و درکنار اتومبیل و وسایل خود در زیر درختان به استراحت بپردازند.
دراین دو باغ جمعا ۱۲۷۰محل‌برای اتومبیل در نظر گرفته شده است که درگزارشهای طرح جزییات کاملی در مورد محل و تعداد انواع وسایل نقلیه داده شده‌است.

باغ هفتم – باغ ورودی

باغراه فردوسی‌که از کمربندی شمال شهر مشهد منشعب می‌گردد، درمحور آرامگاه قرار دارد. فضاهای مناسب برای توقف تاکسی و اتوبوس‌دراین باغ تامین‌شده است.ساختمانهای اداری نیزبخشی ازاین باغ است. باغ به استخری بزرگ همراه با فواره و دروازه و دیوار باغ اساطیر مزین به نقش برجسته های اسطوره‌ها منتهی می‌شود.

فضای سبز (ایده های عمومی طرح کاشت)

مسیرهای عمومی:این مسیرها مشترک برای عبور خودرو و برای عبور مردم می باشد ودر نتیجه نیاز به سایه خواهیم داشت.
دراین مسیرها درختان سایه‌دارکاشته خواهد شد.
باغ خورگشت: در این محوطه مردم می توانند در کنار و یا با فاصله کمی از اتومبیل خود در فضای تهیه شده استراحت نمایند و در نتیجه از یک توقفگاه خودرو به سایه نیاز بیشتری دارد. در این محوطه تقریباً به ازاء هر اتومبیل یک درخت وجود خواهد داشت.

باغ خودرو: این محوطه به توقف کوتاه یا متوسط مدت توقف اختصاص دارد. درختان این محوطه بیشتر برای سایه اندازی بر روی اتومبیل ها در نظر گرفته شده و تقریباً به ازاء هر دو اتومبیل یک درخت وجود دارد.

فضای سبز حفاظتی: این فضا به صورت کمربندی در اطراف مجموعه پیش بینی شده است و علاوه بر ایجاد منظر جالب، مجموعه را در مقابل بادهای بیابان های پیرامون حفاظت می کند. بدین جهت درختان کاشته شده در این مجموعه بر فراز تپه، خطی طولیلی در اطراف مجموعه به وجود می آورد. تپه ارتفاعی در حدود ۱/۵۰ متر خواهد داشت. درختان دارای شاخ و برگ زیادت‌ر برای ایجاد منظر و جلوگیری از گرد و خاک مناسب بوده و در عین حال تپه را با ریشه ها مستحکم خواهد نمود تا در مقابل سیلاب های احتمالی مقاومت بیشتری داشته باشند.

باغ همایش: این باغ در سه گزینه مطلوب، متوسط و کم (۲۰، ۱۵ و ۱۰ هکتاری) طراحی شده است. دو گزینه اول به طور مستقل پیش بینی شده است و در این دو مورد پیرامون مجموعه و لچکی های چهارگوشه آن و همچنین قسمتی از مسیر حرکت به طرف نیمکت های نشستن (تا حدی که مانع دید نشود ولی تا حدودی موجب تقسیم فضا گردد، درختکاری پیش بینی شده است. درختان این مجموعه از نوع بلند ولی کم برگ خواهد بود.

گزینه سوم در ترکیب با باغ اسطوره ها پیش بینی شده است که وضعیت فضای سبز آن تابع باغ اسطوره هاست.

باغ اسطوره ها: این باغ دارای شیب نسبتاً زیاد است (برای رسیدن از تراز طبیعی به تراز شهر باستانی توس) دیوارهای باغ از تراز ±۰٫۰ تا تراز حدود ۶٫۰۰- متر ارتفاع خواهد داشت. بر روی دیوارهای ثابت نقش هایی از مناظر تعریف شده در شاهنامه (طبیعی– انسانی و جنگ ها) به صورت ترکیب از سنگ و سرامیک رنگی وجود خواهد داشت. در شب هنگام نورپردازی و یا انعکاس داستان ها بر روی این دیوارها توسط روش های نوین انجام خواهد گرفت که مکمل گفتار نقال یا نقالان شاهنامه است.

بستر پله– پله این باغ مملو از گیاهان رنگین و بعضاً فصلی است که متناسب با برنامه های شبانه این مجموعه قابل تغییر و تعویض خواهند بود. در دو طرف پل و مسیر حرکت میانی باغ اسطوره ها ،درختان بلند و نمادین(مثل سرو) کاشته خواهد شد.
باغ زیرین: این باغ در ترازمنهای ۶ متر (حدود تراز شهر باستانی توس) و به صورت باغی در زیر (گودال باغچه) پیش بینی شده است.

- محور اصلی:*** این محور که با حرکت آب روان تعریف شده است، محور حرکت به طرف باغ آرامگاه فردوسی را برجسته می کند. در این محور درختان بلند با گستردگی کم در تاج مورد استفاده قرار می گیرد. به طوری که بر اهمیت این محور تاکید نماید.
- محور فرعی:*** این محور فاقد درخت ولی دارای آب روان و گل و گیاه در دو طرف جویبار می باشد.

- دیواره های اطراف باغ:*** این باغ با اختلاف سطحی حدود ۶ متر در داخل زمین قرار گرفته است. برای تلطیف فضا، ایجاد منظر مناسب و تقلیل گرمایش هوا، در اطراف باغ در چهار تراز گیاهان به صورت پلکانی انجام می گیرد:

- درتراز کف حیاط دورتا دور مجموعه تالارها، گلکاری و گیاهان بوته ای
- درتراز+۱،۵۰ متر ازکف حیاط باغ فرهنگ با گیاهان ریزشی و بوته ای
- درتراز+۲،۵۰ متر از کف حیاط باغ فرهنگ با گیاهان ریزشی و بوته ای
- درتراز+۶٫۰۰ متر ازکفحیاط باغفرهنگ،تپهنواری سبزحفاظتی با درختانوبوته‌ها

- در داخل تالارها:*** در داخل تالار فردوسی– شاهنامه و کودک، در محل بازی کودکان (در داخل تالار) درختان متناسب با فضای بسته کاشته و تعدادی گلدان های بزرگ حاوی گل و گیاه نیز وجود خواهد داشت.

باغ زَبرین: این باغ بر فراز بام تالارهای چهارگانه و در تراز آرامگاه فردوسی پیش بینی شده است که چشم اندازی ویژه در پیشگاه فردوسی به وجود خواهد آورد. بام ها حاوی شیب ملایمی به طرف ورودی و خروجی مجموعه فرهنگ فردوسی هستند و در نتیجه بازدیدکنندگان از هر دو سو سطح گل های رنگین بیشتری را خواهند دید.

سقف تالارها از چند نوع گنبد کم شیب و در چند اندازه ساخته شده است که تنوع بیشتری به منظر خواهد داد. بام تالار کودک، گنبدهای کوچکت‌ری نسبت به سایر تالارها ساخته شده و طبعاً تنوع بیشتری خواهد داشت.

در بام تالار فردوسی– شاهنامه، گل ها و گیاهان نام‌برده در شاهنامه و در بام سایر تالارها، گونه های گیاهی از گیاهان ایران زمین مناسب با فصل و برنامه کاشته می شود. در باغ زبرین پیاده راه هایی پیش بینی شده است که با پل های متناسب با سطح طبیعی اطراف (باغ خودرو– باغ خورگشت، ورودی از شهر، ورودی از آرامگاه) پیوسته خواهد شد.

تصویر سه بُعدی دید از ورودی شمالی به مجموعه آرامگاه فردوسی - آرامگاه فردوسی در محور طرح و در انتهای تصویر دیده می‌شود.

تصویر سه بعدی از باغ های فرهنگ فردوسی - دید از آرامگاه فردوسی به طرف ورودی از بزرگراه کمربندی

اسامی کارشناسان و همکاران شرکت مهندسین مشاور بافت شهر که در این پروژه همکاری کردند

 مهندس غلامرضا پاسبان حضرت مدیر فنی طرح:	 فضای سبز- پوشش گیاهی: مهندس بهرام زهزاد	 فضای سبز- پوشش گیاهی: مهندس بهرام زهزاد
 مهندس هادی خوش نیت مکانیک:	 مهندس مهرو ابرکار	 مهندس سارا حائری یزدی مدیر اجرایی طرح:
 مهندس هادی خوش نیت برق:	 دکتر آیدا آل هاشمی معماری منظر:	 مهندس غلامرضا پاسبان حضرت شورای فنی طرح:
 مهندس مجتبی کاهه برآورد:	 مهندس بیژن پاسبان حضرت	 دکتر رجبعلی لباف خانیکی تاریخ و میراث فرهنگی:
 مهندس نسیم درویشی تهیه نقشه های کامپیوتری و تصاویر سه بعدی:	 رویا میرزا قوام اجتماعی- گردشگری	 مهندس سارا حائری یزدی محیط زیست:
 مهندس نسیم امامی ترافیک:	 مهندس مینا ماهانی خاکشناسی:	 مهندس بهرام زهزاد معماری- طراحی شهری:
 مهندس امیررضا کریمی سازه:	 مهندس فریدون دژدار سازه:	 دکتر رجبعلی لباف خانیکی مهندس سپیده شکبیا مهندس سارا حائری یزدی
 مهندس سیامک طوسی تایپ، صفحه بندی و تنظیم مدارک طرح:	 مهندس شجاع الدین فلاحی تایپ، صفحه بندی و تنظیم مدارک طرح:	 مهندس سیامک طوسی تایپ، صفحه بندی و تنظیم مدارک طرح:
 لیلا مرادی	 مهندس نادر شکوفی	 لیلا مرادی